

Биро за развој на образованието

ПРИРАЧНИК ПО ОПШТЕСТВО

за наставниците кои изведуваат настава во I, II и III
одделение во деветгодишното основно образование

Даница Талимџиоска
д-р Билјана Камчевска
Љиљана Самарџиска-Панова
Ајше Ајрулаи
Олгица Наумоска
Александра Митровска
Цветанка Караѓулеска

Октомври, 2014 година

ПРИРАЧНИК ПО ОПШТЕСТВО

за наставниците кои изведуваат настава во I, II и III одделение во деветгодишното основно образование

I. ДИДАКТИЧКО-МЕТОДСКИ НАСОКИ

Во новото деветгодишно основно воспитание и образование, во прво одделение, наставниот предмет *општество* е задолжителен, застапен со 1 час неделно, односно 36 часа годишно.

При реализацијата на темите посебно значајно е планирањето на наставникот и изборот на содржините согласно со потребите на наставата. Наставата ќе ја планира и реализира интегрирано. Предметот *општество* дава најголема можност за поврзување и интегрирање на содржините со другите предмети: мајчин јазик, математика, ликовно образование, музичко образование и физичко и здравствено образование.

Во наставната програма во делот за активности и методи доминираат набљудувањата, истражувачките постапки и другите методи за интерактивно учење. Набљудувањето треба да се сфати како составен дел на наставниот процес и како резултат на воспитно-образовната работа, бидејќи способноста за набљудување се развива по пат на учење. Наставникот кога организира набљудување, едновременно треба и систематски да ги оспособува учениците за набљудување. Истражувачките активности, всушност, се организирани наставни ситуации во кои ученикот учи по пат на решавање на проблеми. Постапното воведување на учениците во решавањето на проблемски ситуации (истражување) е неопходно во наставата по општество.

При реализација на целите од наставната програма за I, II или III одделение наставникот ги организира активностите и ги поттикнува учениците со поставување прашања, на тој начин учениците стануваат вешти во поставување на прашања, на кои самите ќе одговорат со обиди и истражување. Развојот на мисловните процеси и

решавањето на проблемите е прва и основна цел за елементарното учење на запознавањето на околината. Кога учениците поставуваат прашања, кога даваат одговори и кога откриваат, наставникот треба да им помогне, за да ги зголемат своите вештини за размислување, им поставува отворени прашања, како на пример: Што можеш да ми кажеш за ова? На што друго те потсетува? Објасни ми што си направил? На што те потсетува ова? Што би можело да се случи ако...? итн. Наставникот треба да поставува и провокативни прашања, како следниве: Зошто? Како?, Што ако? Треба да се одбегнуваат едноставни прашања од типот: Што е тоа? Дали има? Дали е...? На учениците треба да им се даде доволно време да размислат за прашањата пред да одговорат.

На возраста на учениците треба да бидат прилагодени *наставните организациски форми* на работа, од заедничката настава (водено истражување) до индивидуалната работа или работата во парови и групи.

Игрите и игровните активности се значајна форма на воспитно- образовната работа за децата на шестгодишна возраст, а во предметот општество имаат доминантно значење. Во игрите детето на специфичен начин го доживува и создава светот што го окружува, ги пројавува своите чувства и импресии кон тој свет, го збогатува својот емотивен живот, учи како да се однесува во средината, ја формира својата личност и на најприроден и најслободен начин ги задоволува своите потреби за движење и активност. Во запознавањето на децата со општествената средина примена имаат творечките и дидактичките игри и воопшто игрите со правила.

Карактеристично за творечките игри е тоа што децата самите се творци на нивната содржина, на поставената цел и начинот на нивната реализација. Во творечките игри на децата најчесто доминираат теми од животот на возрасните, а поттик за игра на децата најчесто претставува претходно извршено набљудување на одредена активност на возрасните, на некој настан или појава. Во дидактичките игри децата се поставени пред одредена задача што треба да ја решат, придржувајќи се кон однапред утврдени правила.

Во текот на изведувањето на играта децата користат разновиден дидактички материјал, при што од нив се бара да го подредуваат, да манипулираат со него. Негувајќи ја детската спонтанa љубопитност во играта наставникот ќе го набљудува детето, ќе ги открива неговите желби, афинитети и способности и ќе создава услови за негов натамошен психофизички развој и напредување.

Учениците, општествената околина најдобро ќе ја запознаат *непосредно*. Содржините кои се реализираат треба да бидат што *поактуелни*. Наставникот треба да ги искористува актуелните настани и ситуации во паралелката и да ги вклучува во работата со учениците. Така учениците ќе можат полесно да го поврзуваат искуството стекнато надвор од училиштето, со наставата. Наставата ќе им биде поблиска на учениците ако наставникот смислено ги поврзува содржините. Секогаш при поврзувањето мора да биде јасно што е водечка цел и содржина на наставата и што на неа се надоврзува.

Училницата за учениците треба да биде интересен простор, опремен со збирки, помошни средства, прирачна библиотека, различни катчиња и изработки од учениците. Училницата да биде стимулативна средина богата со различни материјали за учење кои им се достапни на децата.

Улогата на наставникот е посебно значајна. Наставникот ја води активноста, поттикнува, координира, набљудува, проценува, помага и дава информации. Наставникот постојано создава стимулативна средина што го поттикнува развојот на способностите на учениците критички да размислуваат, да набљудуваат и правилно да опишуваат. **Суштината на учењето** не е во помнење на настаните, туку развивање на способности и вештини. Кога наставникот постојано само им изнесува факти на децата, тоа може да предизвика крај на нивната љубопитност.

Следењето и оценувањето на учениците е описно. Се избегнува фактографското проверување и оценување на знаењата. Следењето на ученичките постигања ќе биде индивидуално како што се планираат и активностите, кои се прилагодени на индивидуалните способности на учениците. На почетокот на учебната година наставникот треба да ја согледа иницијалната состојба, предзнаењата и вештините од природната и општествената средина. Тоа треба да го прави пред обработката на нова наставна тема и содржина, за планирање на наставата.

Во натамошниот текст се понудени примери на активности што треба да се реализираат преку следните **организациони форми** на работа: заедничка, групна, индивидуална и работа во парови-тандеми. Секоја од нив има своја вредност и функција во наставниот процес и при планирањето на активностите, тие се менуваат и надополнуваат.

Наставните методи во наставниот процес се однесуваат на активноста на учениците и на активноста на наставникот, кои во наставата претставуваат обединети, заеднички фактори на наставна интеракција. Методите се најдинамичната компонента, која ја менува улогата на наставникот и учениците во активностите на часот.

Во разработените примери на активности застапени се следните методи:

- Говорна метода (молошка, дијалоска и метод на дискусија)
- Текстуална метода (текстови, работни листови и индивидуални задачи)
- Метод на демонстрација (серии слики, фотографии, апликации)
- Илустративна метода (илустрации на објекти, симболи сообраќални знаци)
- Метод на игра
- Метод на набљудување
- Метод на практични работи
- Истражувачки метод.

II. СЛЕДЕЊЕ И ОЦЕНУВАЊЕ НА ПОСТИГАЊАТА НА УЧЕНИЦИТЕ ВО РАМКИТЕ НА ПРЕДМЕТОТ

Во подготовката на часот на наставникот пресудно значење има планот за оценување, при кое наставникот мора да планира:

- кои способности и вештини, знаења ќе ги оценува;
- кои деца ќе ги оценува (невозможно е на секој час да се прибираат информации за сите ученици во паралелката);
- со која цел ќе го се врши оценувањето и кои постапки и инструменти ќе се користат.

Следењето, проверувањето и оценувањето се заемно поврзани активности. Нема оценување без следење и проверување, ниту следењето и проверувањето имаат смисла без оценување. Сите овие активности во училиштето мора да служат, во прв ред за стимулирање на развојот на ученикот.

Дијагностичкото проверување се применува кога наставникот за прв пат се среќава со одредена група на ученици (во прво одделение) или пред почетокот на обработка на нови содржини. Спознавањето на почетната состојба е основа за прогноза за можностите на учениците и за планирање на работата.

Формативното проверување се изведува континуирано во текот на целата наставна година, паралелно со изведувањето на наставниот процес. Формативното оценување се смета за носечка компонента на концепцијата на аналитичко opisно оценување. Формативното проверување има за цел да даде повратна информација во процесот на наставата или учењето. Неговата крајна цел е да се ангажираат учениците на самопроверување и самовреднување. При формативното проверување и оценување наставникот треба да води сметка за следниве работи:

1. *поставување цел на учењето што ќе му биде јасна и на детето (да знае зошто нешто работи, што сака да дознае, зошто тоа му е важно и сл.),*
2. *начини на следење како детето размислува, како решава проблеми, кои видови грешки ги прави,*
3. *реакции, повратни информации на наставникот што ќе го насочуваат учењето на детето (барање објаснување како дошло до нешто, зошто така мисли, насоки што може да проба поинаку, самопроценка што мисли дека добро направило, а што не, поставување краткорочни среднорочни цели заедно со ученикот) и*
4. *информирање на родителот за сознанијата од формативното оценување и давање насоки како тие да работат со детето.*

Во формативното следење, проверување и оценување важен е квалитетот на повратната информација што им ја дава наставникот на учениците и родителите. Квалитетната повратна информација ги задоволува развојните потреби на ученикот, бидејќи го насочува и му помага да го постигне она ниво за кое поседува потенцијали.

При следењето и оценувањето наставникот внимава како учениците:

- ги разбираат упатствата и ги почитуваат кога работат во група или самостојно;

-како набљудуваат, како се снаоѓаат во одредена ситуација, како ја извршуваат работата, површно или продлабочено;
-ги почитуваат мислењата од другите, не зборуваат кога зборува друг, ги искажуваат своите размислувања, подготвени се да ги променат своите размислувања;
- какви резултати постигнуваат учениците (цртежи, работни листови, усни одговори, ликовни творби и сл.).

За следење и проверување на постигањата на учениците, наставникот применува голем број на методи, постапки, техники и инструменти. За следење и проверување на учениците се користат: набљудувањето, разговорот, сите видови на усно, практично и писмено проверување. За прибирање, бележење на податоците и информациите во однесувањето, одговорите и изработките на учениците се користат: прашалници, листи за проверка, чек листи, скали на судови и др.

Многу важно е и проверувањето на мислењето на ученикот. Затоа поребно е да се планираат задачи за тоа. Посебно на оваа возраст е значајна примената на разговорот, кој вклучува поставување на отворени прашања и добивање на одговори. Исто така цртањето и примената на цртежи во наставата и игрите на улоги се добар начин децата да ги изразуваат своите мисли, сами да ги објаснуваат или во разговор со наставникот.

За собирање податоци за постигањата на учениците и опишување на напредокот на учениците наставникот најчесто користи: анегдотски белешки, ученичко досие, тековно аналитичко бележење, тековни коментари и комплексни аналитички записи. Најкомплетен таков запис е завршната, годишната описна оценка.

III. ПРИМЕРИ НА АКТИВНОСТИ ПО НАСТАВНИ ТЕМИ ЗА I ОДДЕЛЕНИЕ

Во програмата за прво одделение дадени се темите: Јас и другите; Моето училиште; Мојот дом; Местото во кое живеам и Сообраќај.

ТЕМА: ЈАС И ДРУГИТЕ

Пример број 1: Кој сум јас

Цели : ученикот/ученичката да ги знае основните податоци за себе.

Средства: топка, картончиња на кои се претставени почетните букви на имињата на децата или други знаци (цвет, пеперутка, топка) за оние деца кои не ја познаваат почетната буква од своето име.

Поими: име, ученик, презиме.

Место на реализација: училница.

Тек на активноста

ВОВЕДНИ АКТИВНОСТИ

Учениците се наредени во круг и се игра со топка играта „Фати ја топката и кажи го своето име”. Најнапред наставникот го кажува своето име и објаснува дали му се допаѓа и зошто. Потоа секој ученик го кажува името и објаснува дали му се допаѓа името и зошто, а ако некому не му се допаѓа името кажува како би сакал да се вика. При наредните фрлања на топката се бара од учениците еден по еден, да го изговорот името тивко, потоа гласно, да го испеат името и да го претстават со движење на рацете на телото.

УЧЕЧКО ПОУЧУВАЧКИ АКТИВНОСТИ

По меѓусебното запознавање се бара од учениците да откријат дали во одделението има некој со исто име или имињата им почнуваат на ист глас.

Учениците добиваат картончиња на кои е претставена почетната буква од нивното име, до буквата се става и знак (цвет, сонце, птица) за оние деца кои не ја препознаваат почетната буква од нивното име и од нив се бара секој да го пронајде истиот знак. Кога ќе се пронајдат, се групираат зависно од имињата во паралелката и почетниот глас. Во групата ги кажуваат имињата и разговараат.

Учениците се седнати на теписон и од нив се бара да се претстават така што ќе го кажат своето име гласно и јасно, колку години имаат и ќе додадат нешто убаво за себе. Пример дава наставникот за своето име и за неколку други имиња што ги нема во паралелката. Пример, Весна - весела и распеана, Светлана - светла како сонце и др. Исказите се запишуваат или се снимаат на касетофон.

ЕВАЛУАТИВНИ АКТИВНОСТИ

Учениците изработуваат, секој за себе беџ од хартија - Тоа сум јас.

Показатели за постигањата

Ученикот/ученичката ги знае основните податоци за себе; умее јасно да го искаже своето име и презиме.

ТЕМА: ЈАС И ДРУГИТЕ

Пример број 2: Моите емоции

Цели: ученикот/ученичката да умее да препознава и искажува различни чувства кај себе и другите.

Средства: кукли од кутии, слики со лица на кои се прикажани доживувања на различни емоции, касетофон.

Поими: љубов, радост, тага, страв.

Место на реализација: училница.

Тек на активноста

ВОВЕДНИ АКТИВНОСТИ

Учениците се седнати во полукруг и пред нив се изведува кратка претстава „Веселата и тажната кутија” (види текст во продолжение).

УЧЕЧКО ПОУЧУВАЧКИ АКТИВНОСТИ

По изведувањето на претставата се води разговор за содржината со прашањата: Какво лице имала шарената кутија? Какво лице имала обичната кутија? Зошто била радосна шарената кутија? Зошто била тажна обичната кукла? Што се случило со обичната кутија кога децата и испеале една песна? По поведениот разговор се вадат сликите кои се наоѓаат во кутиите и се разговара за нив. Секој ученик зема една слика и објаснува што се случува на сликата, какви емоции се прикажани. На сликите има лица кои доживуваат и изразуваат радост, тага, љубов и страв.

Се игра играта „Круг на емоции”. Наставникот кажува разни случки, а учениците со своето тело и лице ја искажуваат емоцијата, движејќи се во круг. Пример, наставникот кажува: „Ја изгубив куклата, како се чувствувам?” „Надвор врне, дува, снема струја, а јас како се чувствувам?” Следува разговор и цртање на весело, исплашено, тажно лице.

ЕВАЛУАТИВНИ АКТИВНОСТИ

Играње на играта „Пантомима”- изразување на емоциите преку гестови, пантомима (еден ученик изразува емоција, а другите ја погодуваат).

На крајот наставникот пушта различна музика која учениците ја слушаат и прават движења во зависност од тоа како ја чувствуваат музиката.

Показатели за постигањата

Ученикот/ученичката покажува дека препознава и искажува емоции-радост, тага, страв, љубов-преку движење на телото, израз на лицето и вербално.

Веселата и тажната кутија

На сцената се појавуваат две кутии. Едната кутија е завиткана со сина хартија со ѕвездички и со весело лице. Втората кутија е завиткана со обична хартија со нацртано тажно лице, а на втората половина е нацртано весело лице. Во двете кутии се наоѓаат слики на кои се претставени одредени емоции. Се сретнуваат двете кутии и се води разговор меѓу нив.

Првата кутија: Здраво кутијо, пријателке моја. Кој ти го подари ѕвезденото фустанче?

Втората кутија: Навечер се шетавам по небото и звездите ткајачки ми го исткаа фустанчето.

Првата кутија: Каде одиш драга пријателке?

Втората кутија: Одам кај моите другарчиња, кај децата и им носам разновидни слики.

Првата кутија: Затоа си толку весела?

Втората кутија: Да имам многу слики, шарени сликовници и разни песнички.

Првата кутија: Ај кажи ми една песна.

Втората кутија: Ја прашав малата пеперутка:

- Дали тревата диши?

- Таа ми кажа: „ Диши, диши и на ветерот весело се ниша”.

Првата кутија: Колку си среќна, децата те сакаат, звездите те даруваат, а мене никој на ме сака, немам ниедна слика и сликовница, не знам песничка.

Нараторот: Не плачи, не биди тажна. Јас и децата ќе те научиме многу приказни и песни. Нели деца? Ајде да испееме една песна за да ја развеселите кутијата, можеби и ти ќе се наполниш со сликовници и слики. (Децата пеат, а првата кутија се врти и наеднаш станува весела и полна со слики.)

Првата кутија: Оф, чудно се чувствувам. Нешто ми бучи во главата.

Втората кутија: Да видам што се случило во твојата глава? (кутијата сирка) Ураа, сега си полна со слики и сликовници. Ајде да им ги покажеме на децата.

(прилагоден текст за потребите на активноста)

ТЕМА: ЈАС И ДРУГИТЕ

Пример број 3: Другарство

Цели: ученикот/ученичката да развива навики за културно однесување;

- да се запознава со поимот другарство.

Средства: фломастер, хамер, слики (цртежи) на кои се претставени две ситуации и различни видови однесување на деца, листови хартија за цртање, дрвени боички.

Поим: другарство.

Место на реализација: училница.

Тек на активноста

ВОВЕДНИ АКТИВНОСТИ

Наставникот им посочува на учениците внимателно да ја слушаат песната „Другарство“ и ја пушта. Откако учениците два пати ќе ја слушат песната, наставникот ги прашува учениците дали им се допаѓа и на што се однесува текстот на песната.

Се поведува разговор на тема: „Што е другарство?“. Секој ученик дава исказ за другарството, а наставникот ги запишува на хамер.

УЧЕЧКО ПОУЧУВАЧКИ АКТИВНОСТИ

По разговорот со учениците наставникот истакнува две слики (може да подготви и презентација на тема: „другарство“) и ги поттикнува учениците добро да ги разгледаат и да кажат што забележуваат на сликите, а притоа особено да обрнат внимание на тоа кои постапки на претставените ликови, според нив, се добри, а кои, според нив, се лоши. Учениците се јавуваат за збор и зборуваат за ситуациите на сликите.

По разговорот наставникот измислува приказна по сликите, случка која се случило на некоја личност која нему му е добро позната. Преку приказната наставникот ќе зборува за другарството, истакнувајќи ги постапките и однесувањата. Разговорот за другарството продолжува. Се поттикнуваат учениците да одговараат на прашањата (на пр.: Кои се твоите другарчиња во училиштето?; Зошто тие се твои другарчиња?; Како се однесуваат добрите другари?; По што може да препознаеме кој е добар другар?; Што е потребно за да се биде добар другар?) да дадат опис на особините на еден добар другар.

Наставникот ги повикува учениците да се поделат во парови и секој да застане со свое другарче. Така, во парови ја пеат песната:

„Танцувај со другарот свој,
една рака, друга рака,
танцувај со другарот свој.“ (Децата ги подаваат рацете и се фаќаат.)
„Поклони се, насмевни се,
потем бргу заврти се.
Една нога, друга нога
Поклони се насмевни се
потем бргу заврти се.“

ЕВАЛУАТИВНИ АКТИВНОСТИ

На крајот учениците седнуваат на своите места, добиваат лист хартија за цртање, си земаат дрвени боички и секој го црта своето најдобро другарче.

Показатели за постигањата

Ученикот/ученичката може со свои зборови да објасни што е другар/другарка, другарство, дава примери за културно однесување со другите, може да даде пример

за прифатливо однесување од страна на другарчето, може да даде пример за неприфатливо однесување на добро другарче.

ТЕМА: МОЕТО УЧИЛИШТЕ

Пример број 4: Мојата училница

Цели: ученикот/ученичката да се запознае со училницата - катчињата, играчките, да ги препознае и да ги разликува катчињата по нивните ознаки, да ги развие правилен однос кон предметите во училницата и грижа за нив.

Средства: слики, ознаки за катчињата, играчки од катчињата, 6 карти-слики со ознаки за катчињата, 2 мапи.

Поими: училница, катче, играчки.

Место на реализација: училница.

Претходна подготовка

Читање на сликовницата „Марко и пријателите”, игри по катчињата по желба на децата, водење разговор за играчките, за односот и грижата кон нив.

Тек на активноста

ВОВЕДНИ АКТИВНОСТИ

На учениците им се објаснува дека ќе се игра играта „Патуваме, патуваме”. Тие се редат во „воз” и „патуваат низ училницата”.

УЧЕЧКО ПОУЧУВАЧКИ АКТИВНОСТИ

Наставникот ги замолува учениците да се наредат во колона по двајца, а потоа им објаснува дека ќе прошетаат низ училницата и ќе се запознаат со одредени места-катчиња. Се патува од едно до друго катче, се разгледува сликата над катчето со која е претставено катчето и се именуваат активностите претставени на неа. Од учениците се бара да проверат дали во катчето каде престојуваат се наоѓа некоја играчка претставена на големата слика. Играчките се именуваат и прошетката продолжува до друго катче.

Така играта продолжува во сите катчиња во училницата: конструктивното, семејното, уметничкото, библиотечното, сообраќајното и истражувачкото. Во две катчиња наставникот однапред има поставено по една скршена играчка и ги прашува да кажат што мислат: кој ги искршил, како се случило, зошто ги искршил, дали се убави кога се скршени, што да прават со скршените играчки (да предложат решение). Ако ги искршиме сите играчки што ќе се случи?

ЕВАЛУАТИВНИ АКТИВНОСТИ

По завршувањето на патувањето низ училиницата учениците се делат во 6 групи. Секоја група влече карта - слика за патување на која стои местото каде треба групата да отпатува (ознаката на катчето). Учениците треба да ја „прочитаат „картата“, да отпатуваат до катчето, да донесат по една играчка и да ја најдат скриената порака. Учениците ги „читаат“ пораките и го откриваат „скриеното богатство“ во секое од катчињата (на пример книга во библиотечното, бои во уметничкото катче и сл.).

Показатели за постигањата

Ученикот/ученичката може да ја препознае, именува и разликува катчињата по нивните ознаки, умее да се снаоѓа во катчињата по барање на наставникот, може да наброи примери за правилен однос кон предметите во училиницата и грижата за нив.

Прилог:

1. Работен лист бр. 1: Карти - обележја за катчињата,

ТЕМА: МОЕТО УЧИЛИШТЕ

Пример број 5: Правила на однесување

Цели: ученикот/ученичката да учествува во донесување и применување на правилата во училиницата и училиштето;

-да го почитува распоредот на активностите и да осознава дека правилата се потребни за животот и работата во паралелката.

Средства: слика на кој се прикажани одредени правила на однесување во училища (правилно, неправилно однесување), пано или хамер за истакнување на правилата, прибор за цртање (молив, фломастери, сув пастел), хартија за цртање, касетофон .

Поими: правила, одговорност.

Место на реализација: училиница.

Тек на активността

ВОВЕДНИ АКТИВНОСТИ

Прошетка низ училиштето и забележување на атмосферата за време на часовите, за време на одморите, во дворот, ходниците и во другите одделенија.

УЧЕЧКО ПОУЧУВАЧКИ АКТИВНОСТИ

Наставникот, врз основа на она што го виделе на прошетката, води разговор со учениците за правилата кои треба да се почитуваат во училиницата. Се поттикнуваат учениците да размислуваат за тоа како се однесуваат во училиштето и како треба да

се однесуваат во училищата. Секое дете искажува одредени правила и наставникот ги забележува или ги снима на касетофон. Потоа се гласа за правилата, искажаните правила се групираат и со помош на цртежи се истакнуваат. Учениците се поттикнуваат сами да цртаат правила кои се донесени заедно (пр. на правила: цртеж на дете кое собира отпадоци, дете кое кине цртеж на друго дете; кое ги средува играчките, деца наредени за ужина). Сите заедно ги истакнуваат правилата во училищата.

ЕВАЛУАТИВНИ АКТИВНОСТИ

На крајот на часот учениците се потсетуваат на тоа како заедно ги донеле правилата и разговараат со наставникот за значењето на секое правило и потребата од негово почитување (Што ќе биде ако не ги почитуваме правилата?).

Показатели на постигањата

Ученикот/ученичката учествува во донесување на правилата на однесување во училищата, може да наброи неколку од донесените правила и сос свои зборови објаснува зошто треба да се почитуваат донесени правила.

ТЕМА: МОЕТО УЧИЛИШТЕ

Пример број 6: Моето училиште

Цели: ученикот/ученичката да ја запознаат својата училишна средина.

Наставни средства: хамер, апликации со тема: Училиште (училиште, ученик, книги, учителка), лепак, крупен и ситен градежен материјал од градежното катче.

Поими: училиште, учител, учителка, ученик, ученичка, училища.

Место на реализација: училища, училиште.

Тек на активноста

ВОВЕДНИ АКТИВНОСТИ

Учениците се седнати на теписон во круг и наставникот ги замолува да внимаваат, да ја слушнат и да ја погодат гатанката што тој ќе ја прочита. Наставникот чита:

„Во него знаењата стануваат стварност,
и на нешто што само се сони.

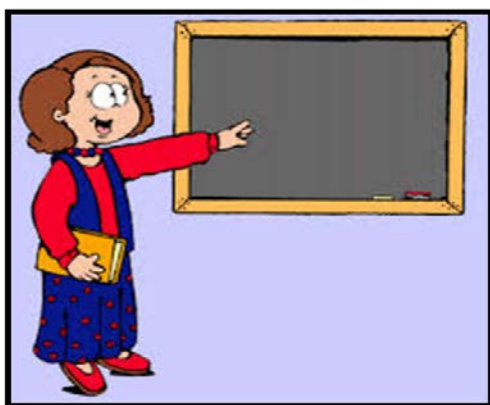
Од септември до јуни пред секое час,
Неговото свонче свони.“ (училиште)

УЧЕЧКО ПОУЧУВАЧКИ АКТИВНОСТИ

Откако учениците ќе ја погодат гатанката, наставникот ја лепи апликацијата на училиште на подготвениот хамер. Потоа поставува прашања на кои учениците

даваат одговори: Зошто оваа зграда ја викаме училиште?; Кој учи во него?; Од што се учи?; Кој ги учи учениците? По секое прашање наставникот ја вади соодветната апликација и ја лепи на хамерот.

Апликации

По разговорот учениците заедно со наставникот одат на прошетка низ училиштето. Тие го набљудуваат училишниот двор, училишната зграда, просториите во него. Додека се набљудува училиштето, наставникот ги прашува учениците: Што мислите, дали нашето училиште има свое име?; Дали секое училиште има свое име?; Зошто?; Дали некој знае како се вика нашето училиште?; За што служат просториите во училиштето?; Зошто во училиштето има различни простории? Наставникот ги поттикнува учениците да воочуваат што е различно, а што слично помеѓу просториите и просторот во училиштето.

По изведување на набљудувањето на училиштето и запознавање со неговите простории учениците се враќаат во училницата. Се делат во две групи и секоја група добива задача да го „гради“ училиштето со неговите простории со градежниот материјал од катчињата. При „градењето“ учениците се договараат, си помагаат и се поддржуваат.

ЕВАЛУАТИВНИ АКТИВНОСТИ

На крајот на часот групите ги презентираат своите „изградени“ училишта.

Показатели за постигањата

Ученикот/ученичката може со свои зборови да објасни што е училиште, учител, учителка, ученик, ученичка, училница, опишува што има во неговата училница, го кажува името на своето училиште.

ТЕМА: МОЈОТ ДОМ

Пример број 7: Моето семејство

Цели: ученикот/ученичката да ги почитува блиските во семејството и да развива чувство на припадност.

Средства: семејни албуми, енциклопедии, касетофон, мали подлоги за цртање, молив, подлога од хамер-куќа, лепак.

Поими: дом, семејство, членови.

Место на одржување: училница.

Тек на активноста

ВОВЕДНИ АКТИВНОСТИ

Се води разговор на тема: Што е семејство? Кој го сочинува семејството? Добиените искази на учениците се снимаат или се запишуваат.

УЧЕЧКО ПОУЧУВАЧКИ АКТИВНОСТИ

Учениците разгледуваат семејни албуми, енциклопедии и разговараат за своите семејства, љубовта, како таа се изразува, раскажуваат за некој убав настан од семејството (роденден, венчавка, слава) колку членови има нивното семејство. По разговорот ќе се пристапи кон играње на играта „Моето семејство има . . . членови “. Учениците ги именуваат членовите на семејството, ги цртаат на мали подлоги и нацртаното го лепат на определено место на веќе подготвената голема куќа.

По завршување на играта се води разговор по добиените податоци и се констатира дека семејствата имаат различен број на членови т.е. се различни и дека членовите во семејството треба да се разбираат, сакаат и почитуваат.

ЕВАЛУАТИВНИ АКТИВНОСТИ

На крајот на часот учениците со зборови и со гестови искажуваат љубов кон членовите на своето семејство (на пр., Како ќе ѝ кажеш на мама дека ја сакаш? Како ќе му покажеш на тато дека го сакаш? и сл.).

Показатели на постигањата

Ученикот/ученичката ги именува членовите на потесното семејство, татко, мајка, брат, сестра и може со свои зборови да опише како се сакат и почитуваат членовите на неговото семејство

Прилози: Работен лист бр. 2.

ТЕМА: МОЈОТ ДОМ

Пример број 8: Моите обврски во домот

Цели: ученикот/ученичката да ги запознава правилата на однесување во семејството и улогите.

Средства: големи слики со претставени активности во домот (дете полева цвеќиња, дете средува играчки, дете игра на компјутер, а собата е несредена), плик со мали слики на кои се претставени различни активности на детето во домот, хамер, фломастери.

Поими: мојата соба, задолженија.

Место на реализација: училница.

Тек на активноста

ВОВЕДНИ АКТИВНОСТИ

Наставникот ја чита приказната „Две другарки“ (Прилог) и води разговор со учениците за нејзината содржина. Постапува прашања: Какви биле постапките на

Ленка? Какви биле постапките на Анка? Која правилно постапила и зошто? Притоа наставникот настојува сите ученици да се вклучат во разговорот за приказната.

УЧЕЧКО ПОУЧУВАЧКИ АКТИВНОСТИ

Пред учениците се поставуваат слики од различни ситуации на детето во домот. Се води разговор со нив и се одредуваат нивните постапки и се зборува за правилата на однесување на семејството. Од учениците се бара да дадат предлог-да измислат знаци со кои ќе ги претставуваат добрите, а со кои лошите постапки на членовите на семејството.

Играње на играта „Кажии кои постапки се добри, а кои не се добри“. Во плик се ставени слики на кои се прикажани различни активности. Секој ученик извлекува една сликичка, ја разгледува, потоа кажува дали е добра постапката или не е, објаснува зошто така мисли и ја поставува на соодветното место на хамерот (поделен на два дела).

Од другите ученици се бара активно да следат и да кажат дали е добро направено. На тој начин учениците ги разменуваат своите мислења и се запознаваат со мислењата на другите, критички размислуваат и ги изнесуваат своите аргументи кога не се сложуваат со мислењето на другарчето.

ЕВАЛУАТИВНИ АКТИВНОСТИ

Учениците цртаат неколку правила на однесување во семејството, а потоа ги покажуваат и објаснуваат на другите соученици.

Показатели на постигањата

Ученикот/ученичката ги набројува своите обврски во домот и може со свои зборови да искаже неколку правила на однесување и неколку улоги на членовите во семејството.

Две другарки

Сите ја фалат Ленка: - Таа е убава. Таа е вредна.

Потоа додаваат: - И Анка е вредна.

Ленка и Анка се добри другарки. Заедно ги работат домашните задачи и заедно цртаат со водени бои.

Вчера Ленка рече:

- Мама ја сакам најмногу од сè.

- И јас - рече Анка.

Потоа отидоа секој во својата куќа.

Кога стигна дома, Ленка уште од вратата рече:

- Мамо многу те сакам! Дозволи ми да те бакнам!

Мајка и работеше низ куќата, а Ленка одеше по неа и зборуваше:

- Мамичке пак ќе те бакнам! Дали ручекот скоро ќе биде готов?
Кога Анка стигна дома, ја поздрави мајка си, ја зеде метлата, ја исчисти спалната, ја избриша правта во кујната и и помогна на мајка си во приготвувањето на ручекот...

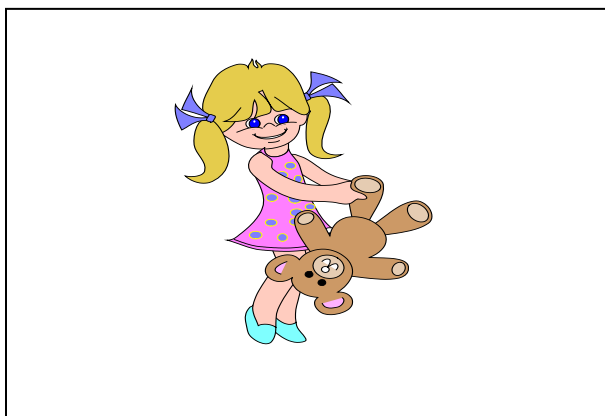
Иван Харалампиев

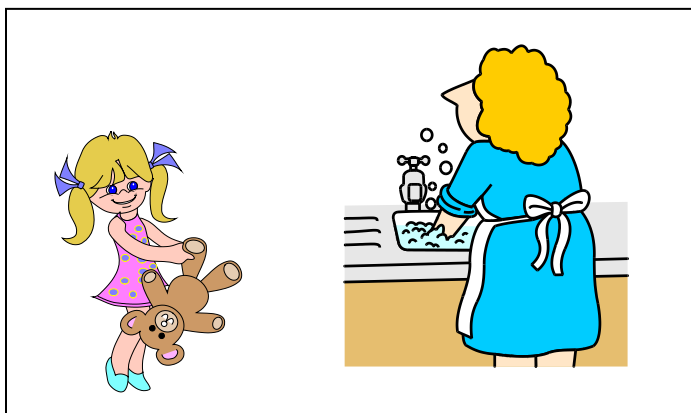
Ги полевам цвеќињата.

Помагам на мама во подготовка на
ручекот

По играње ги раскревам
играчките.

Мама мие садови, а јас играм.

ТЕМА: МОЈОТ ДОМ

Пример број 9: Празници во семејството

Цели: ученикот/ученичката да ги знае семејните прослави и празници и како тие се одбележуваат;

-да ги запознае и да ги почитува семејните празници на децата од своето окружување (од различни етнички заедници).

Наставни средства: слики од празници, хамер, лепак, видеопрезентација, хартија за цртање, восочни бои.

Поими: празници, прослави.

Место на реализација: училница.

Тек на активноста

ВОВЕДНИ АКТИВНОСТИ

Учениците се запознаваат со играта, „Асоцијација“. Тие ја играат играта и постапно го откриваат поимот *празник*.

Прва варијанта

зелена	бело	слатка
висока	шарено	шарена
накитена	варено	свеќички
		

Втора варијанта

зелена	тепсија	слатка
висока	кори и ореви	шарена
накитена	благо	свеќички
 елка	баклава 	торта

УЧЕЧКО ПОУЧУВАЧКИ АКТИВНОСТИ

По откривањето на поимот *празник* наставникот поттикнува разговор со учениците поставувајќи им прашања, како на пр.: Што е тоа празник? Каков е тој ден?

По што празникот се разликува од другите денови? Какво е расположението за време на празниците? и сл.

Наставникот ги запознава учениците со наредната активност во која учениците треба поединечно да ја завршат реченицата: „Кога ќе кажам *празник* мислам на“ (колаче, посета кај мојата тетка, фотографирање, убава облека, весело расположение).

Во наредната активност наставникот именува повеќе празници кои се слават во целиот свет, а учениците треба да станат кога ќе го слушнат името на празникот кој се слави во нивниот дом.

Наставникот ги покажува, една по една, сликите на кои се претставени различни празници и прослави, зборува за нив и ги залепува на однапред подготвениот хамер. Притоа и учениците зборуваат за своите искуства од своите семејни прослави, но и за искуствата кога посетувале други семејства кога биле славени нивни празници.

Наместо слики наставникот може да ја покажува претходно подготвената видеопрезентација за различни празници и прослави, при што во секој слајд за секој празникот се истакнува симболот на празникот (на пр., Нова година-елка, Велигден-украсено јајце, роденден-торта, Прочка-јајце на конец, Коледе-торбичка, Бајрам – баклава и др.). Притоа и учениците зборуваат за своите искуства од своите семејни прослави, но и за искуства кога посетувале други семејства кога биле славени нивни празници.

ЕВАЛУАТИВНИ АКТИВНОСТИ

На крајот секој ученик/ученичка со восочни боички го црта празникот што се слави во неговото/нејзиното семејство, а кој најмногу го сака.

Показатели за постигањата

Ученикот/ученичката може со свои зборови да објасни што е празник, прославување, ги именува празниците што се слават во неговото/нејзиното семејство, може да наброи барем еден празник што припаѓа на друга етничка заедница.

ТЕМА: МЕСТОТО ВО КОЕ ЖИВЕАМ

Пример број 10: Моето место

Цели: ученикот/ученичката да се поттикнува да го запознае местото во кое живее (село, град);

-да се запознае со позначајните објекти во непосредната околина.

Средства: слики, фотографии од местото на живеење, пано или хамер, касетофон, работен лист со позначајни објекти од непосредната околина, фломастери.

Поими: село, град, пошта, амбуланта.

Место на одржување: училница, блиската околина (2 часа).

Претходни активности: Прошетка и разгледување на околината, разгледување на позначајните објекти, нивно именување (пошта, амбуланта), запознавање со нивната функција и со вработените во нив преку разговори со учениците.

Тек на активноста

ВОВЕДНИ АКТИВНОСТИ

Разговор за местото на живеење, село, град, мало место, поголемо место и неговото име. Името на местото може да се поврзе со приказна за името или други информации значајни за него.

УЧЕЧКО ПОУЧУВАЧКИ АКТИВНОСТИ

Разгледување на слики од местото на живеење некогаш и сега и изработка на заеднички албум на пано, хамер и истакнување во училницата.

На паното се истакнуваат слики кои наставникот ги подготвил претходно, добиени од децата или донесени од прошетката.

Во посета се повикува повозрасен член на семејството на некое од децата, кој ќе раскаже приказни, случки, легенди за местото.

ЕВАЛУАТИВНИ АКТИВНОСТИ

Работа во работен лист

Кои позначајни објекти се наоѓаат во твојата околина? На секој ученик му се дава работен лист да ги заокружи позначајните објекти во непосредната околина. Работниот лист го подготвува наставникот во зависност од местото на живеење.

Показатели на постигањата

Ученикот го знае името на своето место, ги знае позначајните објекти во најблиската околина.

ТЕМА: МЕСТОТО ВО КОЕ ЖИВЕАМ

Пример број 11: Животот во минатото

Цели:ученикот/ученичката да запознае стари градби, носии, стари предмети.

Средства: стари предмети - народна носија, бардаче, фенер, дрвени лажици, земјани садови, касета со обичаи, шарена покривка, вртелешка, работен лист, хамер или пано, фотографии од стари градби и предмети..

Поими: носии, стари предмети, музеј, играчките во минатото.

Место на реализација: училница.

Претходна подготовка:посета на музеј, набљудување на стари куќи, предмети, облека, следење на касета на која се прикажани обичаи-Галичка свадба, разговор со возрасните членови на семејството за животот во минатото (облеката, предметите, обичаите), разгледување на списанија и сликовници со народни носии од различни краеве.

Тек на активноста

ВОВЕДНИ АКТИВНОСТИ

Наставникот разговара со учениците за посетата на музејот, набљудуваните стари куќи, старите предмети, носиите, списанијата и сликовниците.

УЧЕЧКО ПОУЧУВАЧКИ АКТИВНОСТИ

Пред учениците се поставуваат стари предмети (народна носија, бардаче, дрвена лажица, земјена чинија, фенер), внимателно се набљудуваат (се воочува големината, формата, бојата, мирисот, звуците, се открива какви се на допир - мазни, рапави, топли-студени). Се води разговор за тоа од каков материјал се направени. За што служат? Каква е нивната намена денеска? По што се разликуваат од новите предмети - облеката? По разговорот предметите се покриваат со покривка „Волшебната покривка“. Се бара од учениците со допир да ги препознаваат и откриваат предметите. Кога ќе се погоди скриениот предмет, учениците кажуваат за што служел и дали денес се употребува.

Игра „Вртелешка“: Нацртани се предмети на вртелешката од минатото и денес. Вртелешката се врти и од учениците пред кои ќе застане се бара да го именуваат предметот, да кажат дали е од минатото или сегашноста и да кажат зошто се употребувал или се употребува. Се пополнува работниот лист во прилогот на Прирачникот.

ЕВАЛУАТИВНИ АКТИВНОСТИ

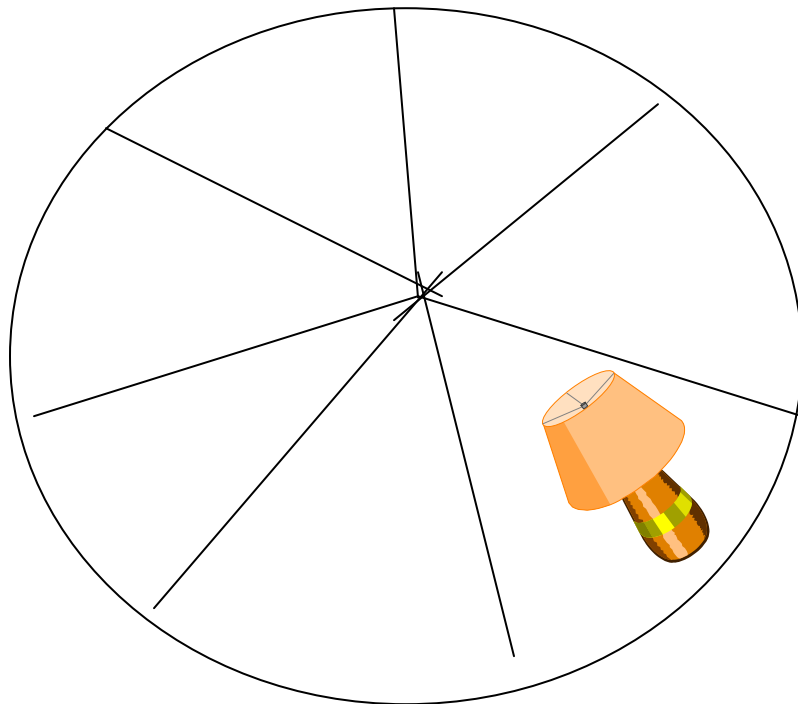
Учениците се делат во две групи и секоја група добива фотографии од стари градби од нивното место на живеење и фотографии, слики од стари предмети и носии. Секоја група прави свое пано, го закачува и на крајот го презентира пред останатите соученици.

Прилог: работен лист број 3

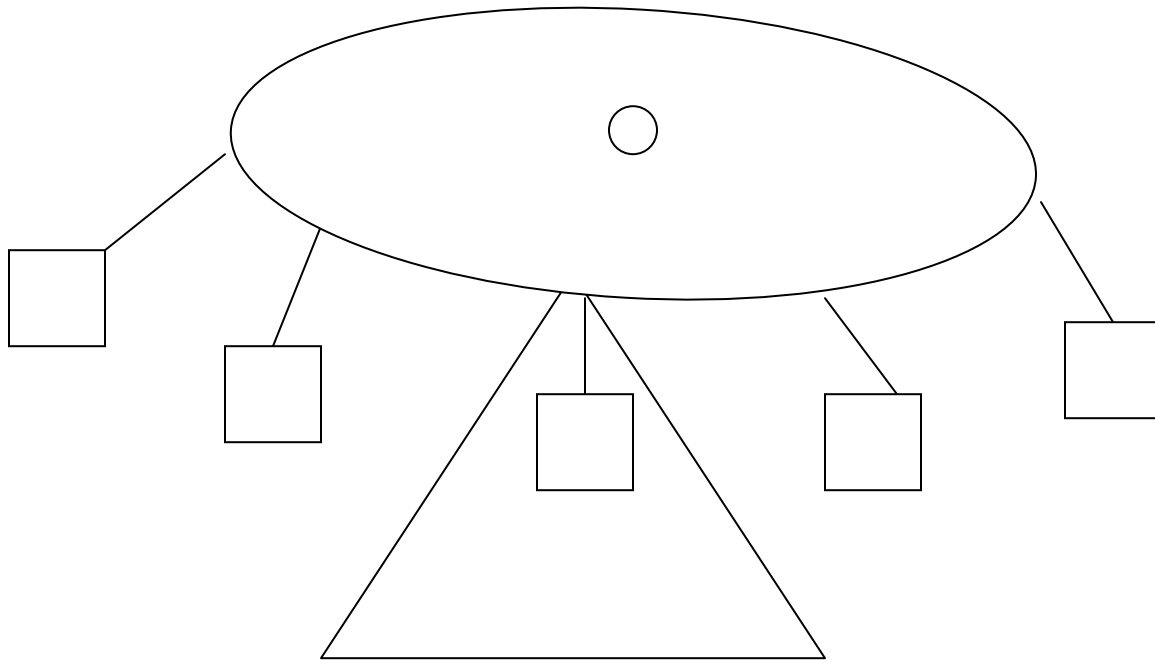
Показатели на постигањата

Ученикот/ученичката именува стари градби, стари предмети и неколку делови од народна носија.

Вртелешка пример 1

Пример 2

ТЕМА: МЕСТОТО ВО КОЕ ЖИВЕАМ

Пример број 12: Мојата татковина

Цели: ученикот/ученичката да ја именува својата татковина, да ги препознава знамето и химната;

-да развива чувство на припадност и љубов кон својата татковина.

Средства: хамер, 10 картички на кои од едната страна се нацртани броеви од 1 до 10, а на другата се напишани букви: 1-М, 2-А, 3-К, 4- Е, 5-Д, 6-О, 7-Н, 8-И, 9-Ј и 10-А, слики од повеќе градови во Македонија или презентација, сложувалка-знаме, зборот *химна*, слика од Скопје, слика со роденденска торта, картончиња со црвена и со зелена боја, касетофон, ЦД со химната на Република Македонија.

Поим: татковина.

Место на реализација: училница.

Тек на активноста

ВОВЕДНИ АКТИВНОСТИ

Наставникот има подготвено 10 картички на кои од едната страна се нацртани броеви од 1 до 10, а на другата се напишани букви: 1-М, 2-А, 3-К, 4-Е, 5-Д, 6-О, 7-Н, 8-И, 9-Ј и 10-А. Тој ги закачува картичките (од страната на броевите) наредени по различен

редослед и ги повикува учениците да ги наредат броевите по редослед и да формираат правилна бројна низа. По подредување на бројната низа наставникот ги запознава учениците дека под секој број се крие една буква. Се открива буква по буква. По откривањето на сите букви, со помош на наставникот се чита добиениот збор МАКЕДОНИЈА. Наставникот ги прашува учениците што означува зборот, а потоа на хамер ги запишува исказите од учениците.

УЧЕЧКО ПОУЧУВАЧКИ АКТИВНОСТИ

Учениците се делат во три групи. Секоја група добива сложувалка-македонско знаме, зборот химна, градот Скопје (или слика од местото на живеење). Отакако учениците во трите групи ќе ги состават сложувалките, истите ги закачуваат до зборот МАКЕДОНИЈА. Наставникот разговара со учениците поставувајќи им прашања: Каква форма има знамето? Што има на знамето? Кои бои ги има знамето? Кои 2Д форми гледаат? Што означува зборот химна? Како се постапува додека се слуша химната? На последното прашање наставникот нагласува дека кога се слуша химната секогаш се стои мирно. Им покажува видеоснимка од почетокот на некој спортски натпревар кога игра репрезентацијата на Република Македонија и кога се интонира македонската химна.

Се истакнуваат слики или се подготвува презентација „Прошетка низ мојата татковина“, преку што учениците се запознават со некои градови во Македонија, на пр.: Скопје, Битола, Прилеп, Охрид, Струга, Куманово и Тетово.

Наставникот покажува слика на торта и ги прашува учениците каква е тортата (роденденска), како и по кој повод се подготвува таа. Тој ги запознава учениците дека и МАКЕДОНИЈА има свој роденден и се слави на 8 Септември (потсетување на учениците на празникот 8 Септември).

ЕВАЛУАТИВНИ АКТИВНОСТИ

Потоа учениците се подготвуваат за играта „Квиз“ (проверка колку учениците го совладале материјалот). Се делат семафорчиња во црвена боја што означува „не, и со зелена боја што означува „да“. Наставникот им чита на учениците различни искази, а тие ги креваат картончињата според нивните размислувања (за „да“ креваат картонче со зелена боја, а за „не“ картонче со црвена боја).

Искази:

1. Мојата татковина се вика Македонија. (ДА или НЕ)
2. Скопје, Охрид и Тетово се градови во мојата татковина Македонија. (ДА или НЕ)
3. Знамето на Македонија има зелена боја. (ДА или НЕ)
4. На знамето има нацртано сонце. (ДА или НЕ)
5. Додека ја слушаме химната треба да трчаеме. (ДА или НЕ)
6. Најголем град во Македонија е Скопје. (ДА или НЕ)

Показатели на постигањата

Ученикот/ученичката може со свои зборови да го објасни поимот *татковина*, ги препознава македонско знаме и македонската химна.

ТЕМА: СООБРАЌАЈ

Пример број 13 : Безбедно одење и преминување улица

Цели: ученикот/ученичката ги спознава правилата на безбедно одење по тротоар, преминување преку улица.

Средства: приказна по серија на слики, сообраќајно килимче, прибор за цртање, касетофон.

Поими: пешаци, возила, тротоар, улица, пешачки премин.

Место на одржување: непосредна околина, училница.

Тек на активноста

ВОВЕДНИ АКТИВНОСТИ

Прошетка до блиската околина и набљудување на движењето на пешаците по тротоар, како и преминувањето преку улица.

УЧЕЧКО ПОУЧУВАЧКИ АКТИВНОСТИ

По враќањето во училницата наставникот го продолжува разговара со учениците за виденото за време на прошетката и набљудувањето. Тој им покажува четири слики на учениците (добро и неприфатливо движење на пешаци по тротоар и правилно и неправилно преминување преку улица).

Се поведува разговор со учениците по сликите (Зошто децата ги држат родителите за рака кога се движат по тротоарот и преминуваат улица? Зошто постои пешачки премин? Како се преминува улица? Што ќе се случи ако не се движиме по тротоарот? Што може да се случи ако трчаме по тротоарот? и сл.).

ЕВАЛУАТИВНИ АКТИВНОСТИ

Се организираат игри на сообраќајното килимче или во дворот каде учениците вежбаат преминување преку улица и одење по тротоар.

Показатели на постигањата

Ученикот/ученичката препознава улица, пешачки премин, тротоар, покажува како правилно се преминува улица со придружба од возрасен.

ТЕМА: СООБРАЌАЈ

Пример број 14: Пред семафор

Цели: ученикот/ученичката да ја запознае со улогата на светлосната сигнализација на семафорот.

Средства: макета сообраќајница, играчка-семафор, отпаден материјал, лепак, ножици.

Поими: семафор, црвено, жолто, зелено светло.

Место на одржување: училница.

Тек на активноста

ВОВЕДНИ АКТИВНОСТИ

Се поставува на подот во училницата макета на сообраќајница или, пак истата се прави со леплива лента и се поведува разговор со учениците за тоа што има претставено на сообраќајницата.

УЧЕЧКО ПОУЧУВАЧКИ АКТИВНОСТИ

Наставникот пред учениците ја изведува театарска претстава „Семафорот и Маја“.

По следењето на театарската претстава се води разговор за нејзината содржина. (Каде се запознале семафорот и Маја? Зошто улицата е опасна за играње? Што означувале светлата на семафорот? Што би се случило ако Маја не го послушала семафорот?)

Во училницата се импровизира сообраќајница на која се поставуваат семафори и учениците вежбаат правилно преминување на улицата.

ЕВАЛУАТИВНИ АКТИВНОСТИ

Игра „Семафор“. Учениците се поделени на три групи. Секоја група добива круг во боја која ги означува светлата на семафорот. Наставникот во раката држи знаменца со црвена, жолта и зелена боја.

Кога наставникот ќе го подигне црвеното знаменце учениците со црвените кругови ќе треба да станат, кога наставникот ќе го подигне зеленото знаменце стануваат учениците со зелени кругови, а истото се повторува и со жолтите кругови. Играта продолжува додека постои интерес за неа.

Показатели за постигањата

Ученикот/ученичката ја препознава светлосната сигнализација на семафорот и нејзиното значење.

Семафорот и Маја

- игра со кукли -

(Има една крстосница, а на крстосницата стои сериозниот семафор. Околу семафорот се вртка љубопитната Маја.)

СЕМАФОРОТ: Која си ти убавице?

МАЈА: Молам?

СЕМАФОРОТ: Не сум твојот пријател од забавниот парк. Ме слушаш?

МАЈА: Еее, кој зборува?

СЕМАФОРОТ: Јас. **(се смее)** Не ме познаваш?

МАЈА: Ми изгледаш мошне интересен! Како се викаш?

СЕМАФОРОТ: Се викам Семафоро Триоковски.

МАЈА: Чудно име. Но, тешко е да се запамети.

МАЈА: Тогаш, Семафоре, зошто ми намигнуваш? Еднаш со црвеното, еднаш со жолтото, еднаш со зеленото око?

СЕМАФОРОТ: Не ти намигнувам, туку те предупредувам и ти кажувам што треба да правиш кога ќе се најдеш на ова опасно место.

МАЈА: Си играш собраќаец?

СЕМАФОРОТ: Јас го заменувам сообраќаецот, или сообраќаецот ме заменува мене. Јасно ти е сега?

МАЈА: Хе, сообраќаецот знае да свири со свирче, а ти не знаеш ни да одиш?!

СЕМАФОРОТ: **(со повисок тон)** Те молам, не навредувај ме кога сум на должност!

МАЈА: А што да правам, ајде кажи ми ако си попаметен?

СЕМАФОРОТ: Да си одиш внимателно.

МАЈА: Се налути?

СЕМАФОРОТ: Се лутам, бидејќи, кога разговарам можам да ги испомешам боите и потоа да ги испобркам работите на крстосницата!

МАЈА: Кажи ми тогаш како да ја поминам улицата?

СЕМАФОРОТ **(откако ќе најде силна бучава)**: Е, затоа сум јас овде, за да ти покажам. Го гледаш моево црвено око?

МАЈА: Го гледам.

СЕМАФОРОТ: Кога свети треба да застанеш. Потоа ќе светне жолтото.

МАЈА: Гледам. Еве, свети жолто.

СЕМАФОРОТ: Подготви се. (го светнува и жолтото око)

МАЈА: Да одам?

СЕМАФОРОТ: Чекај! Чекај, го зеленото! **(светнува зеленото око)** Сега можеш да поминеш преку пешачкиот премин, бидејќи ги стопирав автомобилите.

МАЈА: **(одејќи)**: Ууу, овој навистина не се шегува! Сите го слушаат и го почитуваат, па дури и камионите!

„Весела сцена” - Ристо Давчевски (адаптирано за потребите на активноста)

ТЕМА: СООБРАЌАЈ

Пример број 15: Сообраќајни средства

Цели: ученикот/ученичката да ги знае и да ги опишува сообраќајните средства кои најчесто ги среќава.

Наставни средства: хамер, апликации на сообраќајни средства (авион, брод, автомобил, велосипед, воз, автобус) лепак, торбичка, видеопрезентација, играчки „сообраќајни средства“.

Поими: сообраќајни средства, автомобил, автобус, воз, брод, авион, велосипед.

Место на одржување: училница.

Претходна активност: прошетка до блиската сообраќајница и набљудување на сообраќајните средства.

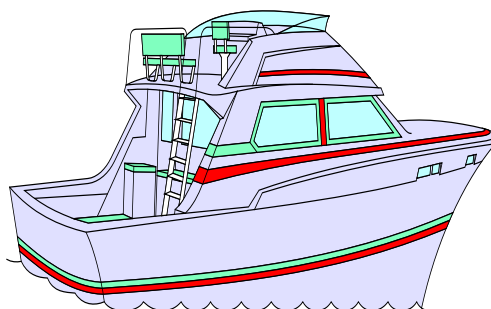
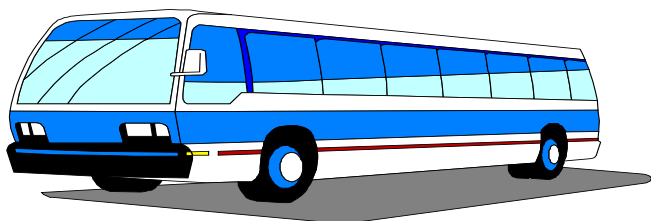
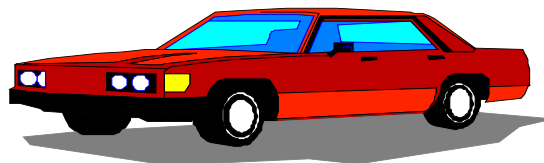
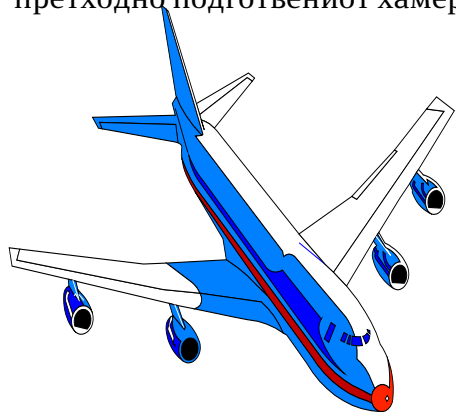
Тек на активноста

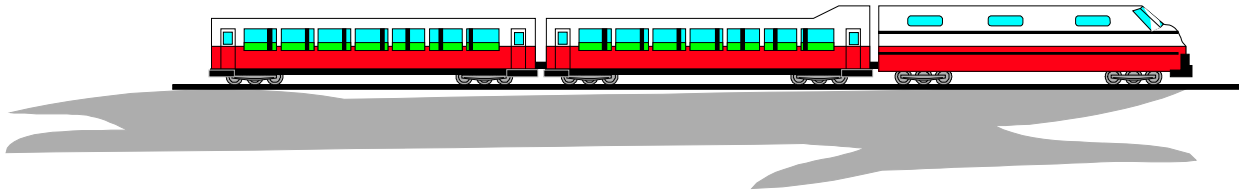
ВОВЕДНИ АКТИВНОСТИ

На почетокот на часот се игра играта „Бродови во магла“. На еден ученик му се врзани очите со марама и тој со помош на упаствата на „кормиларот“ ќе треба да помине пат, на кој има препреки, до целта.

УЧЕЧКО ПОУЧУВАЧКИ АКТИВНОСТИ

Учениците се седнати на теписон во круг и со бројалка се определуваат шест ученици кои од торбичката вадат апликации на сообраќајни средства (авион, брод, автомобил, велосипед, воз, автобус), ги именуваат, кажуваат дали ги виделе на претходната прошетка или на друго место. Секоја апликација се залепува на претходно подготвениот хамер.

Наставникот ја покажува подготвената видеопрезентација со претходно наведените сообраќајни средства, ги опишува и објаснува како и каде се движат и што превезуваат (патници, предмети...).

Потоа наставникот ги дели учениците во шест групи кои добиваат задача да земат по две играчки „сообраќајни средства“ и на ниво на група да ги опишат и да воочат сличности и разлики помеѓу нив. Првата група треба да опише авион и автобус, втората група-воз и брод, третата група-автомобил и велосипед. Останатите групи (четвртата, петтата и шестата) ги имаат истите задачи како првата, втората и третата група.

ЕВАЛУАТИВНИ АКТИВНОСТИ

На крајот учениците од секоја група презентираат што работеле, додека останатите внимателно ги следат. Наставникот ги снима искажувањата на учениците.

Показатели за постигањата

Ученикот/ученичката ги именува и може да ги опишува сообраќајните средства кои најчесто ги среќава.

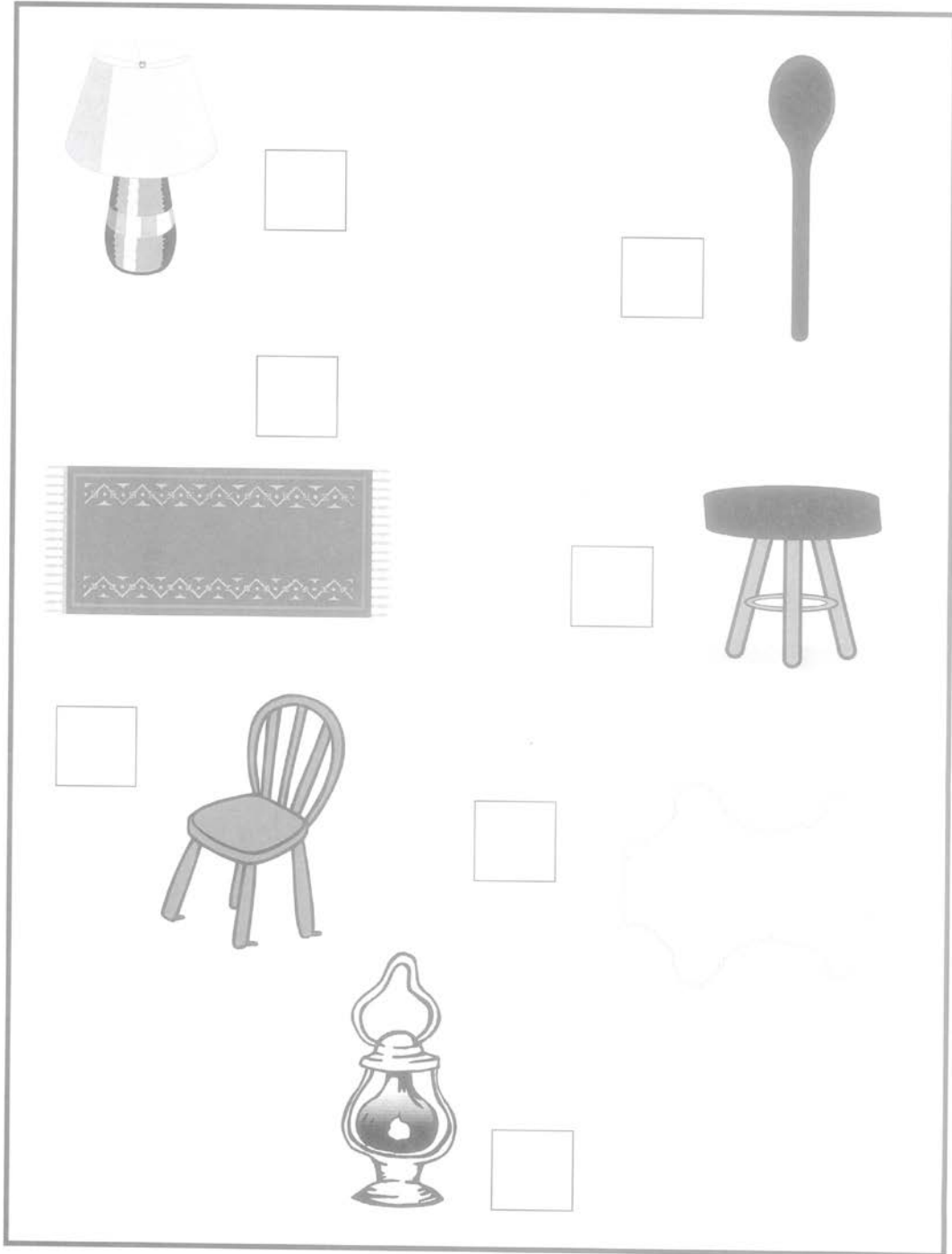
РАБОТЕН ЛИСТ 1

РАБОТЕН ЛИСТ 2

членови на семејството				
------------------------------	--	--	--	--

РАБОТЕН ЛИСТ 3

IV. ПРИМЕРИ НА АКТИВНОСТИ ПО НАСТАВНИ ТЕМИ ЗА II ОДДЕЛЕНИЕ

Во програмата за второ одделение се застапени следниве теми: Јас и другите; Животот и работата во училиштето; Моето место; Мојот дом и Сообраќај.

ТЕМА: ЈАС СО ДРУГИТЕ

Пример број 1: Што ми се допаѓа кај себе?

Цели: ученикот/ученичката да знае да се претстави, да каже што умее што сака.

Средства: ливчиња со испишани имиња на децата, прибор за цртање.

Поими: можам, сакам.

Место на реализација: училница.

Тек на активноста

ВОВЕДНИ АКТИВНОСТИ

Учениците седат во круг. Наставникот ја почнува играта „Ми се допаѓа моето име“. Секој ученик кажува зошто му се допаѓа името, како го добил, на што го потсетува или која уште позната личност го има тоа име, како сака да го викаат нагалено и сл.

УЧЕЧКО ПОУЧУВАЧКИ АКТИВНОСТИ

Се иницира играта: „Што ми се допаѓа кај себе“. На одделни ливчиња се запишуваат сите имиња на децата, се превиткуваат, се ставаат во кутија и се мешаат. Некоје дете влече ливче, а детето чие име е на ливчето треба да каже што му се допаѓа кај себе и што може добро да прави (ако сака ученикот/ученичката може да пее, да рецитира, да танцува, да глуми, да црта или друго нешто што посебно сака).

Следната игра е „Убави зборови“. Учениците се наредени во две редици со лицето свртено еден кон друг. Едната редица е статична, а учениците од другата редица се поместуваат секогаш за едно место на десно, еден по еден. За секое наредно поместување наставникот дава знак со раката. Учениците кои се поместуваат на секој следен ученик од статичниот ред треба да му кажат убави зборови за него. Играта завршува кога секој учесник ќе се врати во почетната положба.

Следува разговор за тоа како се чувствуваат кога слушаат убави зборови за себе и за другите. Дали тоа ги прави среќни?

ЕВАЛУАТИВНИ АКТИВНОСТИ

Учениците добиваат задача да нацртаат на лист што им се допаѓа кај себе и тоа да го покажат пред другите во паралелелката.

Показатели за постигањата

Ученикот/ученичката може да опише со што се гордее во врска со своите знаења, вештини и способности.

ТЕМА: ЈАС СО ДРУГИТЕ

Пример број 2: Правила во паралелката, училиштето

Цели: ученикот/ученичката да учествува во донесувањето на правилата за однесување во паралелката, училиштето;

- да ја сфати функцијата на правилата за заедничкo живеење.

Средства: хамер и маркери.

Поими: правила во паралелката, училиштето.

Место на реализација: училница.

Тек на активнoста

ВОВЕДНИ АКТИВНОСТИ

Игра: Учениците се редат во круг. Наставникот им дава задача да размислат во која насока би сакале да се движат. На негов знак „почни“ тие треба да се движат низ просторијата/училницата во насока која ја замислиле. Играта се повторува во неколку наврати на знак на наставникот „почни“ и „стоп“.

Следува **дискусија**. Дали успеавте да се движите во посакуваната насока, дали наидувавте на потешкотии и препреки, како ги надминувавте?

Заклучок: Учениците наидуваат на потешкотии затоа што не добија насоки во кој правец да се движат, немаше правило по кое тие би се движеле и затоа настануваа судрувања помеѓу учениците. Како може да се надмине тоа? Заклучокот би бил: со воспоставување правила.

УЧЕЧКО-ПОУЧУВАЧИ АКТИВНОСТИ

Наставникот ја започнува активнoста со зборовите: Како што секоја игра има правила за играње, така и секоја заедница треба да има свои правила на однесување за да може добро да функционира. Бидејќи и ние сме една заедница и голем дел од времето го поминуваме заедно во училница и во училиште, треба заедно да се договориме за правилата на однесување.

Што мислите, какви правила на однесување треба да има во нашата училница за да може:

- Подобро да работиме заедно;
- Убаво да се чувствуваме;
- Да се слушаме едни со други;
- Да научиме најмногу што можеме;
- Меѓусебно да се почитуваме;

- Да доаѓаме на време во училиште;
- Безбедно да се движиме по ходниците на училиштето;
- Да не упаѓаме во збор, да се навредуваме и да се потсмеваме кога некој нешто ќе каже, па дури и тоа нешто да е погрешно?

На секој одговор на учениците, наставникот го поставува прашањето *Зошто?* Со цел да се види функцијата на правилото.

Од разговорот се изведуваат правила, се запишуваат/цртаат симболично на голем хамер кој потоа ќе се истакне во одделението и ќе потсетува на договорените правила.

Правилата треба да бидат кратки и јасни. Пр.: Збор се добива со кревање рака, Кога некој зборува ние останатите слушаме...

Многу е битно кога ќе се изведуваат правилата да се поттикне секое дете да учествува, пред да се запише правилото да се ислушаат аргументите за и против правилото, а да се потенцираат аргументите во корист на правилото. Учениците треба да се согласат со правилото пред тоа да се запише на хамер.

Усвоените правила треба подеднакво да се почитуваат и од страна на наставникот и од страна на учениците.

ЕВАЛУАТИВНИ АКТИВНОСТИ

Наставникот поведува дискусија за тоа кој е договорен за почитување на правилата, кој ќе се грижи за тоа секој да ги почитува правилата, што ќе се случи кога некој не ги почитува договорените правила. Од одговорите на учениците се извлекуваат и се запишуваат постапките кои ќе се применуваат доколку некој не ги почитува правилата.

Показатели за постигањата

Ученикот/ученичката активно учествува во донесувањето на правилата и може да ги наброи и објасни донесните правила на однесување во паралелката и училиштето.

ТЕМА: ЈАС СО ДРУГИТЕ

Пример број3: Права и одговорности

Цели: ученикот/ученичката да спознае дека секој има права и одговорности.

Средства: импровизирана улица со сообраќајни знаци, пешачки премин, тротоар, слики на пешаци и слики од разни сообраќајни средства (автомобили, камион, мотор, велосипед) кои учениците ги носат прилепени на себе, плакат на кој одделно се испишани детските права и прибор за цртање.

Поими: права, одговорности.

Место на реализација: училница.

Тек на активноста

ВОВЕДНИ АКТИВНОСТИ

Игра: „Правила, правила”. На импровизираната улица се движат возилата и пешаците. Наставникот е во улога на сообраќаец кој го регулира сообраќајот и укажува на грешките. Кога наставникот ќе рече: „Нема веќе правила”, дава инструкции дека нема повеќе сообраќаец и секој може да се движи кај сака без да ги почитува правилата. Кога ќе рече: „Правила, правила” повторно се почитуваат правилата. Откако ќе се прекине активноста започнува разговор. Играта може да се повтори 3- 4 пати со различна група ученици.

УЧЕЧКО- ПОУЧУВАЧКИ АКТИВНОСТИ

Наставникот започнува дискусија: Како беше додека се почитуваа правилата? Што се случи кога не се почитуваа? Кој е во опасност на улицата? Зошто се потребни правилата во сообраќајот? Што мислите дали правилата во сообраќајот (забраната) ни ги нарушуваат правата? Пр. Не задржувај се на пешачки премин; Не претрчувај на улица на црвено светло и др.

Се читаат и се анализираат правата напишани на плакатот. Децата имаат свои права: Секое дете има право на среќен семеен живот, родителска љубов и грижа; Децата имаат право на учење и образование; Секое дете има право на слободно време и игра; Децата имаат право да се здружуваат и да соработуваат.

Потоа се разговара за тоа дека од правата произлегуваат и одговорностите (одговорности кон семејството, ветувањето, работата, правилата и законот).

Работилница: Учениците работат во групи за разрешување на одредена ситуација. Наставникот усно ги поставува прашањата, а одговорниот на групата има право да се консултира со членовите од својата група, па потоа да го даде одговорот.

Има формирано четири групи и секоја група добива напишана посебна ситуација.

Прва група: Марија секогаш ја завршува својата домашна работа пред да гледа телевизија.

Втора група: Елена ѝ вети на учителката дека нема да зборува на час.

Трета група: Борјан мора да биде на кошаркарскиот тренинг во 8 часот.

Четврта група: Ангела прво ќе погледне на двете страни на улицата, а потоа ќе ја премине.

За секоја ситуација се поставуваат следниве прашања:

Кој има одговорност?

Каква одговорност има?

Кој ја дал таа одговорност?

Што ќе се случи ако личноста не е одговорна?

ЕВАЛУАТИВНИ АКТИВНОСТИ

Секој ученик добива задача на половина од листот да нацрта ситуација во која ќе го прикаже правото што сака да го има, а на другата половина да ја нацрта одговорноста што произлегува од тоа право.

Показатели на постигањата

Ученикот/ученичката може со свои зборови да ги објасни правата што сака да ги има и одговорностите кои произлегуваат од тоа нив.

Прилог 1

ТЕМА: ЖИВОТОТ И РАБОТАТА ВО УЧИЛИШТЕТО

Пример број 4: Направи играчка

Цели: ученикот/ученичката да го разбира значењето на зборот *праведност*.

Средства: големи листови хартија, моливи, гуми, фломастери, листови во различна боја, ножици, лепак, картонска хартија во различна боја, линијар, конец, пластични материјали.

Поим: праведност.

Место на реализација: училница

Тек на активноста

ВОВЕДНИ АКТИВНОСТИ

Учениците се делат во шест групи. Нивна задача е да направат играчка најдобра што можат, со помош на материјалите кои им се дадени.

Групите добиваат материјали по следниот распоред:

Група 1 и 2 –голем лист хартија и четири моливи;

Група 3 и 4–голем лист хартија, четири моливи, две гуми и еден комплет фломастери;

Група 5–голем лист хартија, четири моливи, две гуми, еден комплет фломастери, четири листа хартија во различни бои, два пара ножици и лепак.

Група 6-- голем лист хартија, четири моливи, две гуми, еден комплет фломастери, четири листа хартија во различни бои, два пара ножици, лепак, четири парчиња картонска хартија во различна боја, линијар, конец пластични материјали.

Материјалите за учениците ќе зависат од тоа што има наставникот на располагање. Она што е важно да се напомене е дека треба да се внимава на тоа дистрибуцијата на материјалите да биде нееднаква, односно една група да биде фаворизирана во однос на останатите. Ако има поголем број на ученици, може да се направат и повеќе групи, при што тие ќе добијаат ист материјал како и групите 3 и 4

УЧЕЧКО – ПОУЧУВАЧКИ АКТИВНОСТИ

По распределбата на материјалите, учениците работат во своите групи околу 10 до 15 минути. Потоа наставникот им кажува дека имаат уште 10 минути да ја довршат задачата и дека ќе следува натпревар за да се одбере најдобрата играчка.

Доколку учениците започнат да реагираат на нееднаквата распределба на материјалите, треба да им се каже дека за тоа ќе разговараат откако ќе завршат со задачата и дека треба да бидат упорни и да ја направат играчката колку што можат најдобро со материјалите кои им се на располагање.

Откако ќе завршат со работата еден член од секоја група ја покажува играчката која ја направиле.

ЕВАЛУАТИВНИ АКТИВНОСТИ

Наставникот ја води дискусијата за праведност со помош на следните прашања:

- Како се чувствувавте кога согледавте дека секоја група има различни материјали?
- Како се чувствуваа учениците кои беа во групата која доби повеќе материјали? Како ќе се чувствувавте доколку бевте во некоја од другите групи?
- Како се чувствуваа учениците кои беа во групата која доби помалку материјали?
- Дали некои од групите се обидоа да направат нешто за да ја поправат нееднаквоста (неправедноста)? Ако да, дали тоа беше ефикасно?
- Како ќе изгледаше фер поделба на материјалите по групи?
- Дали е фер да се одржува натпревар кога учениците добиваат нееднаков материјал за работа?

Показатели на постигањата

Ученикот/ученичката може со свои зборови да го објасни поимот *праведности* да наведе примери на последици од неправедност.

ТЕМА: МОЕТО МЕСТО

Пример број 5: Македонија-мојата татковина

Цели: ученикот/ученичката да се запознава со позначајните природни убавини од својата татковина;

-да се развива чувство на припадност кон својата татковина.

Средства: разгледници, фотографии, проспекти од Македонија, краток филм или фотографии за убавините на татковината, текст за Република Македонија, работни листови.

Поим: татковина.

Претходна подготовка: учениците да донесат разгледници и слики со природни убавини и места од нашата татковина.

Место на реализација: училница

Тек на активноста

ВОВЕДНИ АКТИВНОСТИ

Наставникот прикажува краток филм или фотографии за природните убавини и знаменитостите на татковината. Тој разговара со учениците за убавините на нашата

татковината Република Македонија и притоа разгледуваат проспекти и разгледници. Разговор со учениците за тоа како се вика нашата татковина, што значи зборот „татковина“ каде се родени, колку роднини и пријатели имаат тука.

УЧЕЧКО ПОУЧУВАЧКИ АКТИВНОСТИ

Наставникот чита текст за природните убавини и знаменитостите на татковината (може да е напишан и од некој ученик). Разговор со учениците за тоа чија е татковината, за убавините на татковината и за тоа што би направиле за својата татковина. На пр. Теодора љубовта кон татковината ја искажала во напишаниот состав:

Мојата татковина се вика Република Македонија. Таа е малечка, но во неа има место за сите што ја сакаат. Татковината е мојот сакан дом. Тука се родив јас, мојот татко мојата мајка и дедо ми тука се родил.

Многу е убава. Во неа има зелени гори и високи планини. Неа ја красат бистри поточиња и многу реки. Исто така, има преубави природни езера и песочни плажи.

ЕВАЛУАТИВНИ АКТИВНОСТИ

Наставникот им дава на учениците работни ливчиња со прашања што се однесуваат на тоа дали знаат како се вика нивната татковина, кое е знамето, грбот, да кажат неколку знаменитости што ги виделе или посетиле. Наставникот може и да им покаже разгледници, фотографии и учениците да кажуваат за што се работи (знамето, грбот, Охридско Езеро, споменик на Гоце Делчев и сл).

Показатели на постигањата

Ученикот/ученичката може да наброи и опише неколку природни убавини на својата татковина Република Македонија и со свои зборови да ја искаже својата љубов кон татковината.

ТЕМА: МОЕТО МЕСТО

Пример број 6: Стари градби во моето место

Цели: ученикот/ученичката да препознава и споредува нови и стари градби.

Средства: слики и фотографии од објектот (на пр. стара градба- градскиот часовник, стара куќа, нова куќа и сл.), работен лист, дрвени боици, касетофон и снимен разговор, легенда (изворна народна песна).

Поими: културно наследство.

Место на реализација: училница,

Претходна подготовка: организирана посета на објекти: новоизградена куќа, стари градби (стара градба-градскиот часовник, стара куќа), набљудување на објектот

внатре и однадвор, фотографирање на објектот и разговор со кустос и други лица (стари жители на местото, баба на некој ученик/ученичка, архитект, родител на некој ученик/ученичка и слично).

Тек на активноста

ВОВЕДНИ АКТИВНОСТИ

Наставникот на учениците им чита легенда (песна, приказна) поврзана со старата градба или, пак, им пушта изворна народна песна. Тој води разговор со учениците во врска со посетените градби (или за таа што се спомнува во песната и текстот). Ги разгледуваат сликите, фотографиите и слушаат избрани делови од снимениот разговор.

УЧЕЧКО ПОУЧУВАЧКИ АКТИВНОСТИ

Наставникот ги дели учениците на четири групи. Секој/а ученик/ученичка добива работен лист со задача да ги нацрта посетените стари и новоизградената градба. Потоа учениците во рамките на својата група разговараат за сличностите и разликите помеѓу старите и новите градби (внатре и надвор) и тоа го запишуваат.

ЕВАЛУАТИВНИ АКТИВНОСТИ

Презентација на сработеното (двајца претставници од секоја група) пред останатите ученици.

Показатели на постигањата

Ученикот/ученичката може да опише најмалку една стара градба и да наброи неколку разлики помеѓу старите и новите градби.

ТЕМА: МОЕТО МЕСТО

Пример број 7: Местото во кое живеам

Цели: ученикот/ученичката да ги прошири знаењата за поважните карактеристики на местото во кое живее (град, село, населба).

Средства: хамери, сликички со приказ на училиште, болница, пошта, овоштарник, продавница.

Поими: град, село, населба.

Место на реализација: училница.

Тек на активноста

ВОВЕДНИ АКТИВНОСТИ

Игра: Асоцијации. Учениците добиваат задача да размислат и да одговорат на прашањето: На што сè помислувате кога ќе се спомене зборот село? Наставникот на таблата ги запишува нивните исказувања. Потоа се поставува прашањето: На што сè помислувате кога ќе се спомене зборот град? Што помислувате кога ќе се спомене зборот населба. Наставникот и овие исказувања ги запишува на таблата. Поведува разговор за сличостите и разликите помеѓу селото, градот и населбата. Со помош на Венов дијаграм се прикажуваат заедничките елементи како и нивните особености.

УЧЕЧКО-ПОУЧУВАЧКИ АКТИВНОСТИ

Работилница: Со броење од 1 до 3 или од 1 до 6 во зависност од бројот на ученици во паралелката се формираат три до шест групи. Секоја од групите добива сликички со илустрации на кои се прикажани (куќи, згради, домашни животни, паркови, овошни градини и сл.). Учениците во рамки на групата треба да ги разгледаат сликите и да ги издвојат оние со помош на кои најдобро ќе се прикажат особеностите на една населба (група 1 и 4), село (група 2 и 5) и град (група 3 и 6). Сликите ги лепат на заеднички плакат и својата работа ја презентираат пред останатите ученици.

ЕВАЛУАТИВНИ АКТИВНОСТИ

Секој член од групите својата изработка ја вградува во заедничка мапа (концептуална шема) на градот со населби и села.

Показатели на постигањата

Ученикот/ученичката со свои зборови објаснува што е град, село и населба.

ТЕМА: МОЈОТ ДОМ

Пример број 8: Простории во домот

Цели: ученикот/ученичката да ја знае функцијата на просториите во домот и да именува дел од мебелот.

Средства: слики со дел од мебел од домот, лист од блок, лепак, молив, работно ливче.

Поими: простории во домот, мебел.

Место на реализација: училница

Тек на активноста

ВОВЕДНИ АКТИВНОСТИ

Учениците го уредуваат семејното катче во училницата, а потоа ја играат играта „Намести го мебелот!“ Учениците се поделени во две групи. На масата има измешано по еднаков број на слики со различен мебел од домот и пет кутии на кои се напишани имињата на просториите во домот (дневна соба, спална, кујна, трпезарија, детска соба). На повик од наставникот по еден ученик/ученичка излегува, зема сликичка и ја става во соодветната кутија. Победник е онаа група што точно и брзо ќе го селектира мебелот во домот.

УЧЕЧКО ПОУЧУВАЧКИ АКТИВНОСТИ

Учениците седнуваат во пет групи, а пред нив има ставено по една од кутиите со сликички на селектираниот мебел по простории. Ученикот кој на барање од наставникот зема сликичка од кутијата треба да го именува мебелот што е нацртан на сликичката. Исто така, ученикот дава одговор на прашањата од наставникот за што се користи мебелот, од што е направен и како изгледа.

Наставникот им вели на учениците да го нацртаат своето детско катче, а потоа разговараат по следните прашања:

1. Кој се грижи за тоа како е наместен домот (со каков мебел), дали учениците учествувале во опремувањето на домот (да кажат по еден свој пример)?
2. Кој се грижи за хигиената во домот?
3. Дали има правила што се почитуваат во домот?

ЕВАЛУАТИВНИ АКТИВНОСТИ

Учениците во парови (или групи) го покажуваат своето катче во домот (што го нацртале) и разговараат за него (што прават, кој го средува и сл.)

Показатели на постигањата

Ученикот/ученичката ги именува имињата на просториите во домот, ја знае нивната функција и може да именува дел од мебелот.

ТЕМА: МОЈОТ ДОМ

Пример број 9: Апарати во домаќинствата

Цели: ученикот/ученичката да ги знае и именува апаратите во домот и нивното правилно користење.

Средства: слики со апарати од домот и играчки-апарати во домот и кратки приказни.

Поими: апарати во домот, телевизор, компјутер, електричен шпорет, фрижидер и радио.

Место на реализација: училница.

Тек на активноста

ВОВЕДНИ АКТИВНОСТИ

Часот започнува со играта „За и против“. Наставникот поставува прашање кој апарат во домот е поважен, електричниот шпорет или фрижидерот? Тие ученици кои се одлучиле за електричен шпорет застануваат на една страна, а останатите кои се одлучиле за фрижидер-на друга страна. Наставникот им бара објаснување: Зошто така мислат? Играта продолжува и за некои други апарати (радио и компјутер). Ако нема никој на другата страна, наставникот може сам да го брани својот став.

УЧЕЧКО- ПОУЧУВАЧКИ АКТИВНОСТИ

Учениците се делат на пет групи и во секоја група има слики и играчка-апарат. Добиваат задача да се подготват за играње на улоги. Наставникот ги чита приказните и ги дели улогите. Секоја група треба да се претстави пред другите ученици.

Приказна 1: „**Пред телевизорот**“. Сите седат во дневната соба. Таткото сака да гледа фудбал, мајката сериски филм, а Дамјан сака цртани филмови. Го замолуваат телевизорот да одлучи. Тој избира Дамјан да гледа цртан филм, но под услов секогаш внимателно да ракува со него.

Улоги: телевизор, татко, мајка, дете.

Приказна 2: „**Компјутер**“. Гоце и Филип се браќа. Тие дома имаат компјутер. Но, денес се расправаат кој да седне прв пред компјутерот. Гоце е нестрплив за да си игра интересна игри. Филип треба да пребара податоци за на училиште. Мајката мора итно да прати порака за работата. Компјутерот одлучува и советува.

Улоги: компјутер, деца, мајка.

Приказна 3: „**Електричниот шпорет фалбација**“. Електричниот шпорет се фали дека ги знае да ги подготви сите јадења на светот. Тој ги прашува децата што знаат тие да приготват. Марија знае да свари чај, а Ангела да испржи јајца. Мајката го укорува електричниот шпорет да не се фали толку многу, туку да им каже на децата како да се чуваат од опасност кога ракуваат со него.

Улоги: електричен шпорет, деца, мајка .

Приказна 4: „**Радио и ЦД-систем**“. Во собата разговараат радио и ЦД-систем. Радиото е тажно затоа што децата го подзаборавиле, а тоа има толку убави емисии за деца, информативни и музички емисии од кои ќе научат многу. ЦД -системот плаче затоа што Дарко и Елена не внимаваат како ракуваат со него, пуштаат гласна музика и често забораваат да го исклучат. Дарко и Елена ветуваат дека ќе ја поправат грешката во однесувањето.

Улоги: радио, ЦД-систем, Елена и Дарко.

Приказна 5: „**Тажниот фрижидер**“. Во кујната фрижидерот му се жали на електричниот шпорет затоа што Петар си игра понекогаш со него и го исклучува од штекерот, понекогаш гребе мраз за да си се излади. А, пак, Ивана многу често во брзање го остава фрижидерот отворен. Ивана и Петар ветуваат дека ќе ја поправат грешката во однесувањето.

Улоги: фрижидер, електричен шпорет, Ивана и Петар.

ЕВАЛУАТИВНИ АКТИВНОСТИ

Во плик се ставени сликички со апаратите во домот. Притоа учениците кои ќе извлечат сликичка треба да го именуваат прикажаниот апарат во домот и да кажат како правилно се користи.

Показатели на постигањата

Ученикот/ученичката правилно ги именува апаратите во домот и може да го објасни нивното правилно користење.

ТЕМА: СООБРАЌАЈ

Пример број 10: Сообраќајни знаци

Цели: ученикот/ученичката да ги препознава и да ги почитува сообраќајни знаци во сообраќајот во реална ситуација.

Средства: Програма за цртање „Слики“, од софтверот ToolKid, два слајда со сообраќајни знаци изработени од наставникот, сообраќајно килимче, апликации на возила.

Поими: сообраќајни знаци

Место на реализација: училница

Тек на активноста

ВОВЕДНИ АКТИВНОСТИ

На учениците им се покажуваат еден по еден слајдовите со сообраќајни знаци. Се поведува разговор за формата, бојата и значењето на сообраќајните знаци за

пешаците. Во прилог се дадени слајдовите: „Што означуваат овие сообраќајни знаци?“ и „Сообраќајните знаци не треба да се уништуваат“.

УЧЕЧКО- ПОУЧУВАЧКИ АКТИВНОСТИ

Учениците добиваат упатство да влезат во програмата за цртање „Слики“ од ToolKid и да изработат по желба сообраќаен знак за пешаци. На барање од наставникот учениците ги именуваат и ги опишуваат сообраќајните знаци што ги цртаат. Наставникот, по потреба, помага, ги поттикнува учениците и ги охрабрува за нивната работа.

На крај учениците ги опишуваат и ги објаснуваат сообраќајните знаци што ги имаат нацртано, снимено и зачувано во папка.

ЕВАЛУАТИВНИ АКТИВНОСТИ

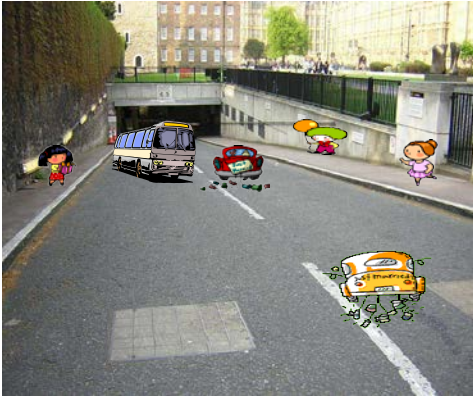
Во училницата се поставува сообраќајно килимче и сообраќајни знаци. Учениците се делат во три групи, добиваат апликации на возила и ја играат играта „Ние сме возачи и пешаци“. Движејќи се како „возила“ и „пешаци“ го применуваат наученото.

Показатели на постигањата

Ученикот/ученичката препознава неколку сообраќајни знаци и го покажува нивното почитување во симулација на реална ситуација.

ПРИЛОГ

На улицата: коловоз и тротоар

Четири очи

Бабата секогаш и велеше на Маре:

-Маре, отварај четири очи кога ја минуваш улицата!

Маре знаеше дека бабата тоа го вели кога треба многу да внимава.

-Бабо, па јас имам само две очи – се пошегува Маре.

Кога ќе стигнеш до улицата погледни лево – десно, а потоа помини преку улица. Ако си невнимателна ќе се случи несреќа. Затоа ти велам да отвориш четири очи.

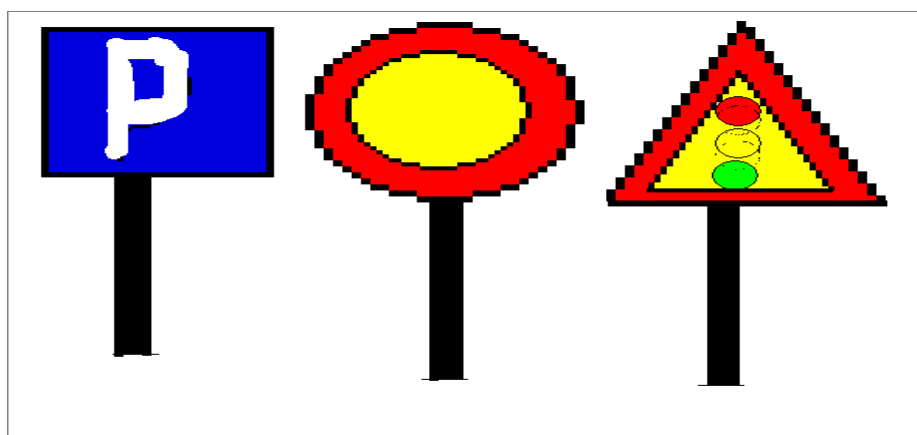
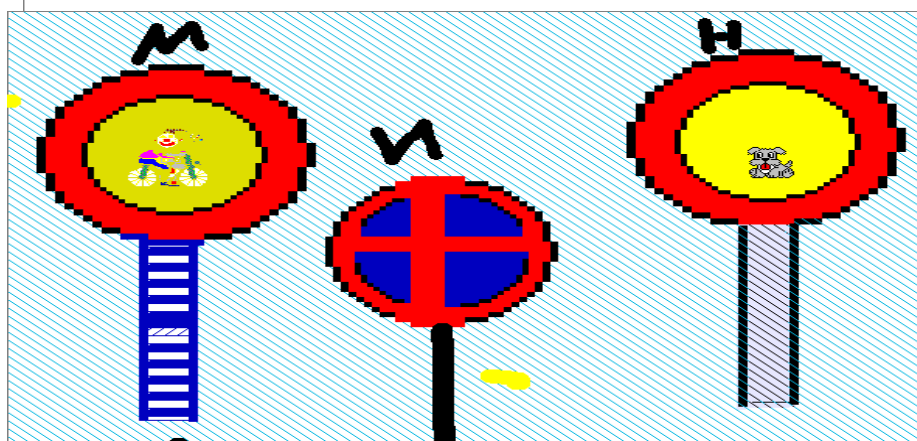
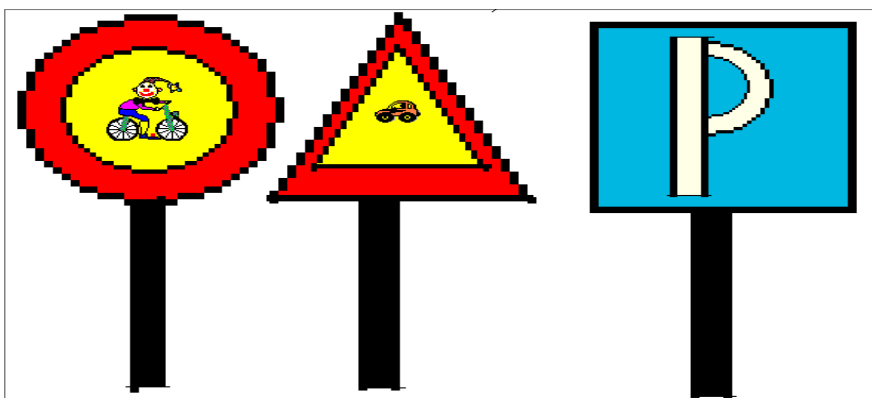
- Бабо ти секогаш си во право: рече Маре.

Што означуваат овие сообраќајни знаци?

Да застанеш треба кога стоп! ти вели почекај и разгледај совети не дели.

Сообраќајни знаци и возила од нашата работилница

Примери на сообраќајни знаци од ученици во програмата **ToolKid** сообраќајни знаци

ТЕМА: СООБРАЌАЈ

Пример број 11: Каде и како смеам да ја преминам улицата?

Цели: ученикот/ученичката да знае правилно и безбедно да се движи;
-да препознае крстосница и да знае како се преминува.

Средства: слики или слајдови во програмата *PowerPoint*. и звучен запис, сообраќајно килимче, апликации на пешаци и возила.

Поими: улица, патник, возила, крстосница.

Место на реализација: училница.

Тек на активноста

ВОВЕДНИ АКТИВНОСТИ

На учениците им се прикажуваат слики или слајдови. Им се поставуваат воведни прашања со кои ќе се најават активностите во текот на часот. За сè што се гледа на слајдот децата се поттикнуваат да воочат и да разговараат.

УЧЕНИЧКО ПОУЧУВАЧКИ АКТИВНОСТИ

Преку прикажаните слајдови и разговорот учениците сфаќаат што е крстосница, како правилно и безбедно да се движат на улица и пат. Учениците објаснуваат, толкуваат и разрешуваат сообраќајни ситуации што се прикажани на слајдовите. Се зборува за тоа како се преминува обележана и необележана улица, кој им помага на децата во сообраќајот и каде може да играат.

ЕВАЛУАТИВНИ АКТИВНОСТИ

На импровизирана „крстосница“ и сообраќајно килимче учениците вежбаат правилно и безбедно движење и преминување улица.

Показатели на постигањата

Ученикот/ученичката препознава крстосница и во симулирани ситуации покажува нејзино преминување, како и правилно и безбедно движење.

Сообраќајните знаци не треба да се уништуваат. Зошто?

Знакот на улица
треба да се
почитува
Неговата порака
секој да ја
прочитува.

Деца пред семафор

Опиши го семафорот!

Вам ви се брза
Но што да се прави?
Чекајте додека
Црвеното светло гори!

А сега внимавајте,
Жолтото светло се пали.
Пригответе се за минување
Дечиња, пешаци мали!

Еве и зелено светло
по жолто се реди.
Преку улица сега
слободно може да се оди.

На крстосница

- Како ќе ја преминеш улицата на крстосница со семафор ?
- Кои пешаци на сликава прават сообраќајна грешка ?
- Кој пешак се движи правилно ?

Кој им помага на децата во сообраќајот ?

Јас сум деца полицаец
на улици пет,
имам тешка задача
да заведам ред.

Ако некој се изгуби
се случува често,
јас пат му покажувам
до вистинско место.

Ако некој на улица
правилата ги крши,
тогаш јас го советувам
со казна да не сврши.

Прилог: 5 слајдови со сообраќајни знаци во програмата Power Point со звучен запис и избрани стихови од песната „Полицаец“ од читанката за прво одделение – С. Адамческа и песната „Семафор“ од С. Стојкоски „Четири очи“ позајмен и прилагоден текст од „Другарче“.

Запомни: Улицата и патот не се игралишта!

Прилог, звучен запис:

- Полицаецот рече: „Можете да ја преминете улицата“.
- Полицаецот има право да им каже на другите луѓе што да прават и как да се однесуваат во сообраќајот.
- Тоа право му го дава работата и законот.

Прилог, звучен запис:

Мирче има убаво куче. Сите деца од улицата го скаат и си играат со него. Еден ден кучето се оддалечи од детето. Отиде на улица. И Мирче истрча по него.

Наеднаш се слушна викање. Кочниците на возилата зачкрипеа. Децата се исплашија. Кучето стоеше на улица, а возачите го гледаа налутено.

(прилагоден текст од Читанката за I одд. С. Адамческа)

V. ПРИМЕРИ НА АКТИВНОСТИ ПО НАСТАВНИ ТЕМИ ЗА III ОДДЕЛЕНИЕ

Во програмата за второ одделение се застапени следниве теми: Јас со другите и другите со мене; Училиштето и знаењето; Односи во семејството; Мојот роден крај и Сообраќај.

ТЕМА: ЈАС СО ДРУГИТЕ И ДРУГИТЕ СО МЕНЕ

Пример број 1: Јас и ти, ние и вие

Цели: ученикот/ученичката да спознава дека луѓето кои живеат и работат заедно стапуваат во одредени меѓусебни односи (љубов, почитување, грижа, доверба, пријателство, соработка).

Средства: лист за цртање, водени бои и четка, картонче со ознаки на групите.

Поими: соработка, другарство, почитување.

Место на реализација: училница.

Тек на активноста

ВОВЕДНИ АКТИВНОСТИ

Игра: Се формира група од осум ученици кои се фаќаат рамо до рамо и формираат колку што може постегнат круг, такашто воопшто нема празно место меѓу нив. Еден ученик е надвор од кругот и се обидува да влезе внатре во кругот (оние кои го формирале кругот не смеат да го пуштат внатре). Останатите ученици се „набљудувачи“ и ги забележуваат стратегите кои ги користи оној кој е надвор од кругот и оние кои го формирале кругот. По одредено време без разлика на тоа дали ученикот однадвор успеал да влезе во кругот или не, се придружува на кругот. Друг ученик излегува надвор. Играта се повторува неколку пати. Се сослушуваат исказите на „набљудувачите“.

Следува **дискусија**. Наставникот ги прашува учениците како се чувствувале кога се во кругот, а како кога се надвор од кругот. Наставникот прашува како соработувале учениците од кругот, како се однесуваат кон поединецот, како се почитувале. Тој разговара со учениците за тоа дека сите ние припаѓаме на некои заедници (пр: живееме во иста зграда или улица и сме соседи, живееме во еден град и сме сограѓани, живееме во Република Македонија и сите сме државјани на Република Македонија. Сите ние сакале или не, припаѓаме во некои заедници, живееме и работиме заедно.

УЧЕЧКО - ПОУЧУВАЧКИ АКТИВНОСТИ

Работилница: Со броенка учениците се делат во пет групи и секоја група добива име на некоја заедница, а учениците се членови на таа заедница.

1 група : **Другари** кои живеат во иста улица.

- 2 група : **Соученици** во паралелката.
 - 3 група: **Соиграчи** во спортски клуб.
 - 4 група: **Љубители** на животните.
 - 5 група: **Соработници** во ликовната секција.
- Секоја група добива задача во работниот лист.

РАБОТЕН ЛИСТ:

1. Смыслете три активности кои би ги направиле во вашата заедница за да си помогнете во меѓусебните односи (да се почитувате, да соработувате, да другарувате, да се грижите за нешто или некого).
2. На лист од блокот изработете зедничка слика во групата. Секој поединечно, откако ќе земе некоја од боите со четката, со едно движење на раката да остави трага на листот.

ЕВАЛВАТИВНИ АКТИВНОСТИ

Секоја група се претставува со изработените слики и ги презентира активностите кои ги запишале, а би ги направиле за својата заедница. Потоа преку разговор се заклучува дека луѓето формираат заедници за да имаат подобар живот. Наставникот ги прашува учениците како им се допадна да работат заедно, што им беше интересно при изработката на заедничката слика. Секоја група е пофалена за нивната соработка и почитувањето за време на работата.

Показатели на постигањата

Ученикот/ученичката може да искаже барем по еден пример на љубов, почитување, грижа, доверба, пријателство и соработка помеѓу луѓе што живеат и работат заедно.

ТЕМА: ЈАС СО ДРУГИТЕ И ДРУГИТЕ СО МЕНЕ

Пример број 2: Моите права и должности

Цели: ученикот/ученичката да ги запознае основните детски права;

-да се запознае со службите и луѓето кои помагаат да се остварат и кои ги заштитуваат детските права.

Средства: цртани филмови од УНИЦЕФ во траење од 30 сек., ЛЦД-проектор и компјутер, плакати за испишување на детските права поврзани со цртаните филмови.

Поими: право, УНИЦЕФ.

Претходна подготовка на наставникот: наставникот на дадената адреса на Интернет претходно ги разгледува сите понудени членови од Конвенцијата за правата на детето и избира некои од нив што ќе им ги прикаже на учениците. (Адреса: www.youtube.com, се впишува UNICEF cartoon, се избира филмот „a BARCA cartoon for UNICEF“. Потоа за секој филм се впишува саканиот член: на пр.: Article

9/10, се појавуваат повеќе видео - записи, а наставникот го избира цртаниот филм за соодветното право.

Место на реализација : училница

Тек на активността

ВОВЕДНИ АКТИВНОСТИ

На видеобим се прикажува цртаниот филм: „а BARCA cartoon for UNICEF“. Се задржува кадарот со амблемот на УНИЦЕФ и учениците го опишуваат и објаснуваат знакот. Се зборува за грижата и помошта на децата во светот, се именуваат некои познати личности кои се назначени за почесни амбасадори на УНИЦЕФ. Потоа учениците се делат во групи, секоја група добива плакат и фломастер. На учениците им се најавува дека ќе гледаат кратки анимирани филмови за правата на децата.

УЧЕЧКО ПОУЧУВАЧКИ АКТИВНОСТИ :

На учениците им се прикажуваат цртаните филмови еден по еден, проследен со музика. По секој гледан филм следува разговор за содржината и објаснување и толкување на пораката од секое детско право. Пример: За филмот Article 9/10: „За децата треба да се грижат и нивните родители“. Учениците дискутираат, изнесуваат свои мислења. Се донесува заклучок, а потоа учениците од секоја група го испишуваат правото на плакатот. Тоа се повторува со 4-5 цртани филмови. И соодветно на кадрите до филмот и пораките, се разговара со учениците. За часот се избрани овие цртани филмови:

Article 9/10 (член 9/10) За децата треба да се грижат и двајцата родители.

Article 28 (член 28) Децата имаат право да учат и да се образуваат.

Article 15 (член 15) Децата имаат право да се дружат меѓусебно.

Article 7 (член 7) Децата имаат право на име, презиме, датум на раѓање и државјанство.

Article 24 (член 24) Децата имаат право да бидат здрави.

ЕВАЛВАТИВНИ АКТИВНОСТИ

Плакатите со испишаните детски права се прикачуваат на сидовите во училницата. Учениците уште еднаш ги читаат детските права и кажуваат што им оставило најсилен впечаток од прикажаните филмови.

На крајот на активността се води разговор со учениците за тоа дека возрасните треба да го прават она што е најдобро за децата и се прикажува цртаниот филм: Article 3. Се изведува заклучок: **Секое дете има право да ги знае своите права.**

Показатели на постигањата

Ученикот/ученичката ги знае основните детски права и ги објаснува со свои зборови.

ТЕМА: ЈАС СО ДРУГИТЕ И ДРУГИТЕ СО МЕНЕ

Пример број 3: Почитување на разликите

Цели: ученикот/ученичката да се поттикнува да ги почитува разликите (пол, надворешен изглед).

Средства: лист за запишување и цртање, дрвени бои, фломастери или кредити во боја, картончиња со броеви за групите.

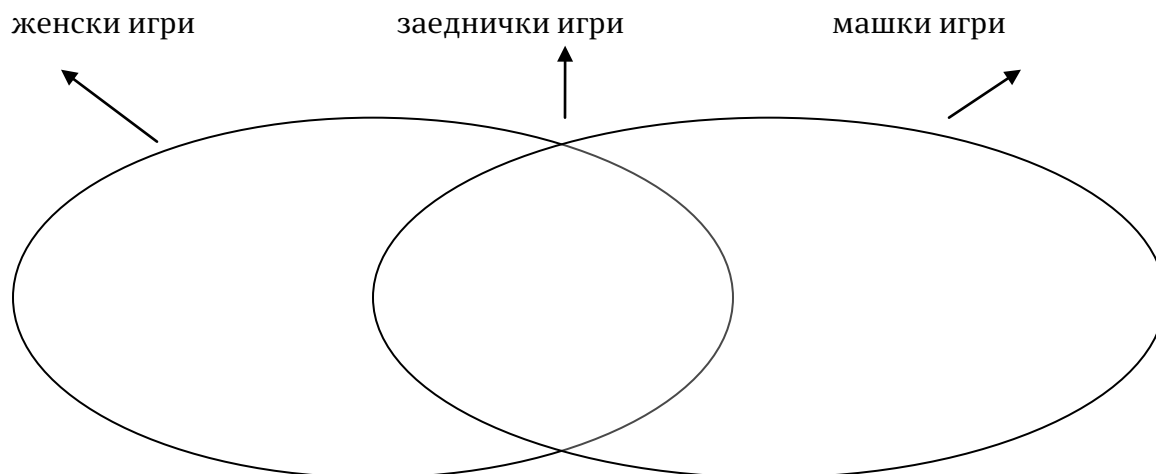
Поими: почитување.

Место на реализација: училница.

Тек на активноста

ВОВЕДНИ АКТИВНОСТИ

Учениците се делат во две групи: група од девојчиња и група од момчиња. Групата од девојчиња добива задача да размисли и на хартија ги запише оние игри кои најчесто ги играат машките деца. Групата од момчиња добива задача да ги запише оние игри кои најчесто ги играат девојчињата. Потоа еден член од групата го чита пред останатите тоа што го запишале. Членовите на останатата група слуша вниматлно и до колку има некоја игра која не е спомената, ја кажува. На тој начин групите се надополнуваат едни со други. Нивните исказувања наставникот ги запишува на табла користејќи го Веновиот дијаграм. Во средината на Веновиот дијаграм ги запишува оние игри кои им се заеднички, односно игри за кои се изјасниле и девојчињата и момчињата.

Заклучок: Иако се разликуваме по пол машки/женски, сите сме ученици и играта е омилена активност на сите бидејќи ни овозможува заедничко дружење.

УЧЕЧКО-ПОУЧУВАЧКИ АКТИВНОСТИ

Прв чекор: Учениците добиваат задача да нацртаат цвет со пет ливчиња. Во средината на цветот го испишуваат своето име, додека во ливчињата на цветот по една своја особина која ги карактеризира и по која се препознатливи. Наставникот ги поттикнува учениците да размислуваат и го насочува нивното размислување кон особините на личноста, а не кон нивните желби, активности или надворешен изглед. Тој им предлага на учениците ливчињата да ги нацртаат во различна боја, односно квалитетите по кои се препознатливи, т.е. особините кои ги красат да ги напишат во соодветната боја на листот. Притоа да остават простор за допишување.

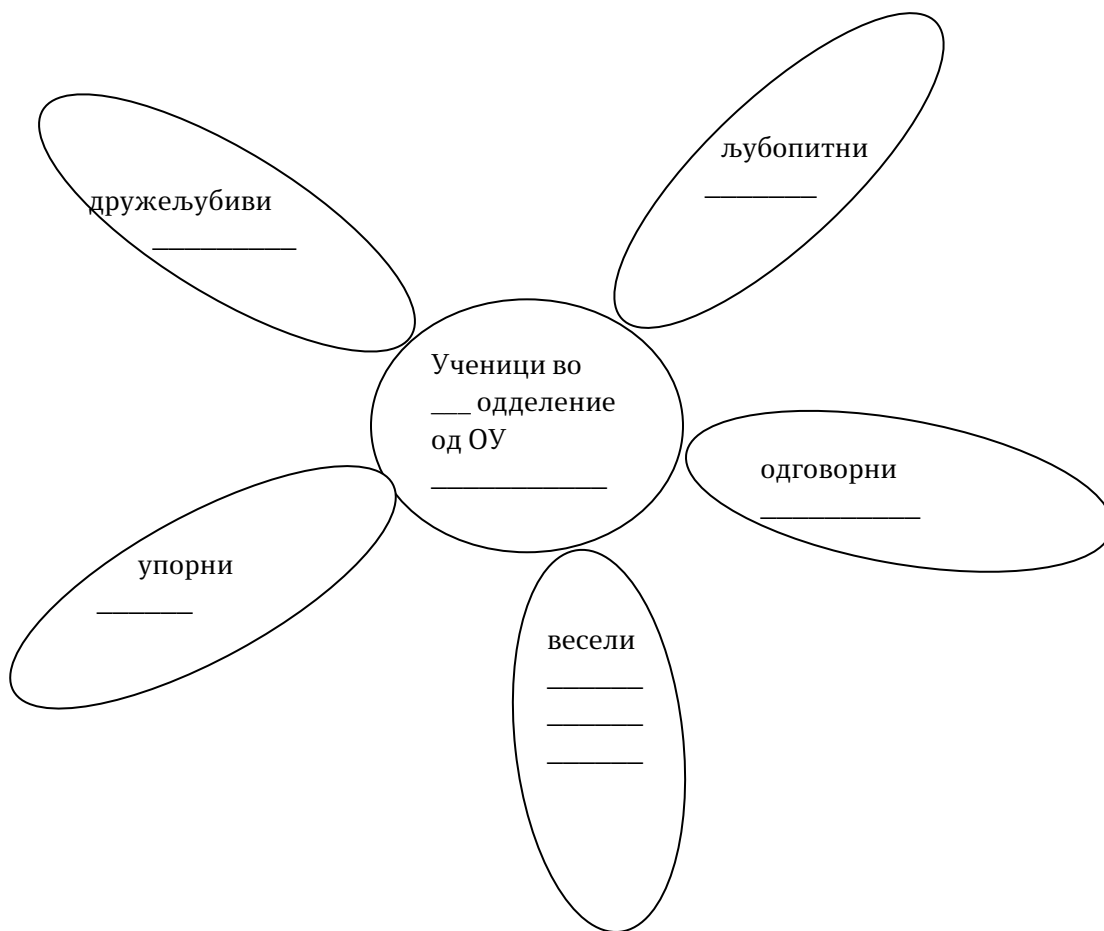
Втор чекор: Откако ќе ги испишат ливчињата учениците се делат во групи (четири или шест) во зависност од вкупниот број ученици во паралелката. Учениците меѓусебно споделуваат и проверуваат дали има ливчиња од цветот со испишани исти особини и карактеристики на личноста. Доколку се јави такво нешто во ливчето од цветот се запишува името на другарчето. Потоа се спојуваат две со две групи (прва со трета, втора со четврта) и задачата се повторува а ливчињата на цветот се пополнуваат со имиња на ученици кои имаат заеднички особини. Тоа се повторува сè додека секој со секого не стапи во контакт и ги сподели своите испишани карактеристики на личноста.

ЕВАЛВАТИВНИ АКТИВНОСТИ

Наставникот поведува разговор со учениците за тоа како работеле, како се чувствувале, дали има цвет со идентични записи. Која особина ја сретнавте кај повеќето ученици (ученици во трето одделение кои учат во исто училиште, живеат во ист град и сл.)? Тоа е нешто што е заедничко, но секој цвет е различен и посебен-тоа говори за тоа дека секое дете е посебно. На крајот наставникот на плакатна хартија или на таблата исцртува нов цвет во чија средина ги запишува оние белези и карактеристики кои според согледувањата на учениците се заеднички, а во ливчињата на цветот сите оние по кои се разликуваат. Притоа внимава да ги запише со фломастери/креды во боја.

Показатели на постигањата

Ученикот/ученичката може да каже примери на почитување на разликите во однос на пол и надворешен изглед.

ТЕМА: УЧИЛИШТЕТО И ЗНАЕЊЕТО

Пример број 4: Учиме, знаеме

Цели: ученикот/ученичката да стекне сознание дека учењето е важно за личниот развој.

Средства: големи листови хартија поставени на таблата.

Поими: училиште, знаење.

Место на реализација: училница.

Тек на активноста

ВОВЕДНИ АКТИВНОСТИ

Учениците седат во круг и се води разговор за следните прашања: Зошто учениците доаѓаат на училиште? Што претставува за нив училиштето? Што учат во училиштето? Се извлекува заклучок дека во училиштето се добиваат знаења, но, исто така децата учат како да живеат заедно, како да соработуваат, да решаваат заеднички проблеми, да го подобруваат својот живот во училиштето, семејството, во средината во која живеат.

УЧЕЧКО - ПОУЧУВАЧКИ АКТИВНОСТИ

Се поставува голем лист на таблата и наставникот прашува: Зошто треба да учиме? Зошто треба да имаме знаење? Се запишуваат сите размислувања - искази од учениците.

Потоа поставува прашање: За што би сакал/а да учиш во училиштето? Што би сакал/а да работиш кога ќе бидеш возрасен/возрасна? Кои знаења ти требаат за тоа занимање? Наставникот ги запишува исказите од учениците.

На лист запишува прашање: Од што учиме? Ги запишува сите искази од учениците.

Се сумираат резултатите од напишаните искази и се изведуваат заклучоци.

ЕВАЛУАТИВНИ АКТИВНОСТИ

Секој ученик/ученичка добива задача на посебен лист да нацрта училиште какво би сакал/а да има и да напише нешто во врска со неговите/нејзините желби за училиштето, што сака да учи и сл.

Показатели на постигањата

Ученикот/ученичката со свои зборови објаснува зошто е важно учењето за личниот развој на секој човек.

ТЕМА: УЧИЛИШТЕТО И ЗНАЕЊЕТО

Пример број 5: Како е организирано моето одделение?

Цели: ученикот/ученичката да учествува во работата и задачите на одделенската заедница и донесувањето одлуки на одделенската заедница.

Средства: текст со соодветна содржина, листови за пишување на правилата, хамер или плакатна хартија.

Поими: одделенска заедница.

Место на реализација: училница.

Тек на активноста

ВОВЕДНИ АКТИВНОСТИ

Читање на текст со наслов: **Излет во блиската околина**

Долго време учениците Марко, Мимоза, Дениз и Рина размислуваа за еден заеднички излет во блиската околина. По доготрајни преговори тие решија да го посетат местото Сончев рид богато со ливади, раскошни дрвја и цвеќиња. Среќни и весели почнаа да се подготвуваат. Патот до местото помина во добро расположение. Излетот можеше да почне. Но, требаше прво

да се направи распоред за тоа кој каде ќе се смести на ливадата. Секој од децата сакше своето килимче да го стави под сенката на дабот.

- Јас сум највисок и јас ќе одлучам кој каде ќе се смести и што ќе прави. - прв се јави Марко.
- Нас не ни треба некој кој ќе ни наредува! – извика Мимоза.
- Јас сакам да се слушне и моето мислење – рече Дениз.

Рина стоеше настрана и размислуваше: Како ќе се одвива ова дружење? Како да им помогне на своите другари?

Следува **дискусија**. Што мислите кој размислува правилно? Што би сториле вие да сте на нивно место? Што им е потребно на оваа мала група деца за излетот во блиската околина да се одвива без проблеми?

УЧЕЧКО-ПОУЧУВАЧКИ АКТИВНОСТИ

Наставникот ги потсетува учениците дека паралелката претставува една заедница составена од ученици. За таа добро да функционира потребни се правила.

Учениците се делат во групи. Секоја група добива задачи.

Првата група: со заеднички договор да донесе правила за подобар изглед на училницата (уредување на училницата, подредување и збогатување на катчињата и сл.).

Втората група: со заеднички договор да донесе правила за меѓусебно разбирање (сослушај го другарчето, почитувај го неговото мислење, зборувај ја вистината и сл.).

Третата група: со заеднички договор да донесе правила за однесување за време на часовите (не зборувај гласно, не ги користи мобилните телефони за време на часовите и сл.).

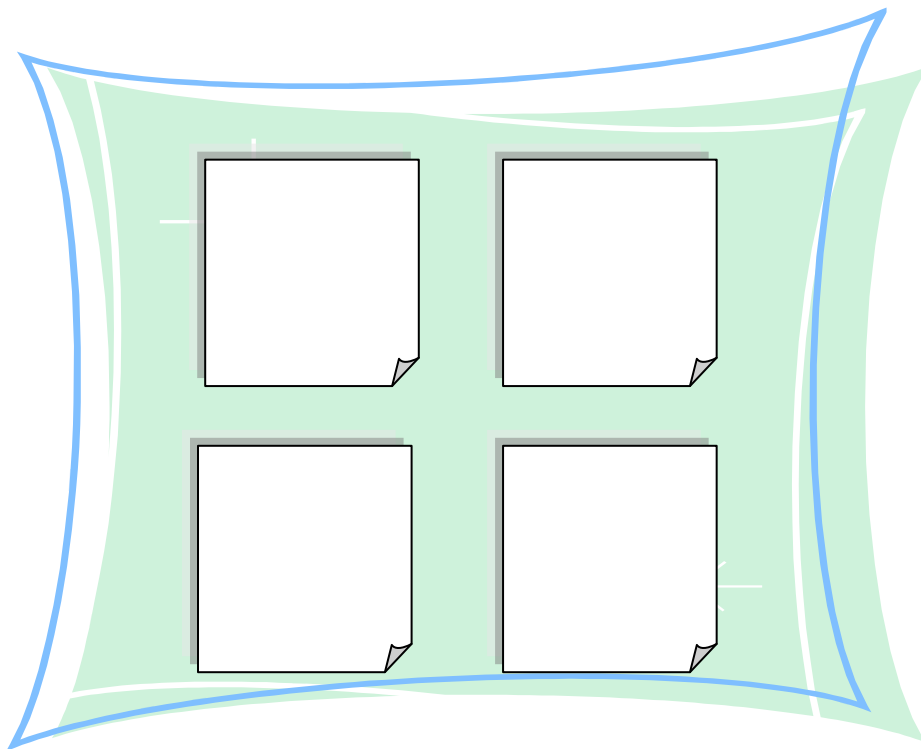
Четвртата група: со заеднички договор да донесе правила за подобар успех во паралелката (објасни ако знаеш, покажи ако можеш, кажи што знаеш и сл.).

ЕВАЛВАТИВНИ АКТИВНОСТИ

Секоја група бира претставник кој ќе ги прочита правилата напишани од неговата група. Доколку тие бидат прифатени од останатите ученици во паралелката се истакнуваат на видно место во училницата.

Показатели на постигањата

Ученикот/ученичката умее да учествува во работата на одделенската заедница и може да наброи неколку одлуки донесени на одделенската заедница.

ТЕМА: ОДНОСИ ВО СЕМЕЈСТВОТО

Пример број 6: Роднини

Цели: ученикот/ученичката да ги знае родбинските врски.

Средства: работен лист.

Поими: роднини: чичко, стрина, вујко, вујна, тетка, тетин, братучеди.

Предходна подготовка на учениците: фотографии од роднините.

Место на реализациј: училница.

Тек на активноста

ВОВЕДНИ АКТИВНОСТИ

Наставникот разговара со учениците за тоа дека секој човек има семејство, но има и свои роднини. Ги пофалува што се потрудиле да донесат фотографии на некои од своите роднини.

УЧЕЧКО - ПОУЧУВАЧКИ АКТИВНОСТИ

На паното наставникот го истакнува плакатот со напишани стихови:

Јас си имам чичко
на татко ми брат,
а, пак, стрина Лена
нему му е жена.

Потоа учениците кои имаат чичковци се замолуваат да кажат по нешто за нив: како се викаат, каде живеат, кои се членовите на нивните семејства. Се поставува плакат на кој има повторно напишани стихови. Од учениците се бара да ги прочитаат стиховите и на празните линии да ги додадат соодветните зборови, кои ќе ги изберат од подолу дадените).

**Јас си имам вујко
на _____ брат,
а пак _____ Трена
нему му е жена.**

(мајка ми, татко ми, стрина, вујна, тетка).

Се разговара и за оваа роднинска врска, слично како за претходната, се разгледуваат и некои од донесените фотографии. Потоа учениците кои имаат вујковци се повикуваат да кажат по нешто за нив: како се викаат, каде живеат, кои се членови на нивните семејства.

Се поставува и третиот плакат со стихови на којшто учениците треба да го дополнат испуштениот збор. Учениците заеднички ја читаат строфата и ја дополнуваат.

**Мамината сестра
е тетка Бети,
а сестрата на тато
е _____ Кети.**

Се разговара за роднинските врски, учениците ги именуваат и ги издвојуваат тетките по мајка и по татко. На крајот се истакнува плакат со стихови, каде повторно треба да се дополнат празните линии од страна на учениците.

**Вујко и _____, стрина, _____
тетка и _____, братучеди пет
сите ми се на број
роднини се мили мои.**

ЕВАЛВАТИВНИ АКТИВНОСТИ

Активности во работниот лист каде што учениците во облачињата ги впишуваат имињата на најблиските роднини по мајка и татко.

Прилог -работен лист бр.1

Показатели на постигањата

Ученикот/ученичката ги именува и објаснува родбинските врски (чичко, стрина, вујко, вујна, тетка, тетин, братучеди).

ТЕМА: ОДНОСИ ВО СЕМЕЈСТВОТО

Пример број 7: Занимања/професии

Цели: ученикот/ученичката да ги надминува родовите стереотипи во врска со занимањата.

Средства: клопче од волница или коноп, кутија, картончиња во боја, хартија, молив.

Поими: занимање/професија.

Место на реализација: училница.

Тек на активноста

ВОВЕДНИ АКТИВНОСТИ

Игра: Учениците застануваат во круг и плетат мрежа. Мрежата се плете на тој начин што клопчето е во рацете на еден ученик кој, всушност, и ја започува играта. Ученикот во чии раце е клопчето кажува едно занимање, односно што би сакал/а да биде кога ќе порасне. Откако го кажува тоа го задржува почетокот на волницата и клопчето го фрла на друго дете кое се наоѓа спроти него во кругот. Постапката се повторува сè додека сите ученици не ги искажат своите мислења, а мрежата ќе биде сплетена.

УЧЕЧКО-ПОУЧУВАЧКИ АКТИВНОСТИ

Во средината на кругот се поставува кутија во која има картички на кои се испишани разновидни занимања (возач, готвач, фризер, лекар, пекар, електричар, научник и сл.). Секој ученик има можност да извлече една картичка, да го прочита занимањето пред останатите ученици и да го изнесе своето мислење во однос на тоа дали занимањето е женско или машко. Доколку мисли дека е женско занимање-застанува на десната страна, доколку мисли дека е машко-застанува на левата страна, доколку мисли дека подеднакво добро може да го работаат и женските и машките-се враќа на своето место во кругот.

Откако сите ученици ќе извлечат картичка и ќе го кажат своето мислење во однос на одделни занимања се развива дискусија. Каде има повеќе ученици, на левата или на десната страна од училницата? Колку ученици се вратија во кругот? Што ни кажува оваа ситуација? Нема машки-женски занимања. Секој може да работи тоа што го посакува. Единствено постојат некои занимања што повеќе ги изведуваат жените, а некои мажите.

ЕВАЛВАТИВНИ АКТИВНОСТИ

Секој ученик/ученичка на лист хартија треба да го напише занимањето/професијата кое/која е негов/нејзин избор и дали тоа занимање/професија може да го/ја работат и мажите и жените.

Показатели на постигањата

Ученикот/ученичката набројува повеќе професии со кои можат да се занимаваат и мажи и жени.

ТЕМА: МОЈОТ РОДЕН КРАЈ

Пример број 8: Мојот крај има минато

Цели: ученикот/ученичката да се запознава со поважните историски случувања во својата татковина.

Средства: лента на времето: лента од картон (6-7 цм.широка, долга околу 2 м.), кратки текстови, енциклопедии, слики со историски личности.

Поими: историја, минато, ликови од историјата.

Претходна подготовка: Истражувачка активност во која учениците се поделени во групи и секој од нив треба да донесе по нешто: слики, исечок од текст или краток извештај од воден разговор со возрасните во семејството. (група 1 за личности од НОБ, група 2 за Гоце Делчев, група 3 за Крали Марко, група 4 за Александар Македонски).

Место на реализација: училница.

Тек на активноста

ВОВЕДНИ АКТИВНОСТИ

Наставникот разговара со учениците за тоа дека секој човек, секој град, место има свое минато, сегашност и иднина. Преку разговор учениците зборувајќи за себе, сега, за тоа кога биле мали и што сакаат да бидат кога ќе пораснат, се воведуваат во поимите сегашност, минато, иднина. Наставникот нагласува дека времето може да се прикаже со една долга лента која нема ни почеток ни крај. Лентата ја поставува на паното или на ѕидот и над лентата лепи претходно испишани зборови: далечно минато, минато, сегашност и иднина (растојанието е претходно обмислено).

УЧЕЧКО - ПОУЧУВАЧКИ АКТИВНОСТИ

Се покажува делот од лентата што ја прикажува сегашноста, времето во кое живееме. Учениците на барање од наставникот именуваат познати личности од секојдневието во својата татковина (на лист под лентата запишуваат некои имиња на пејачи, глумци, политичари). На делот под иднината лепат празен лист, за да се покаже дека таа е пред нас и не чека. Ја разгледуваат лентата на која за минатото има оставено најголем дел од лентата. Наставникот зборува со учениците дека сè она што се случило во минатото и е поврзано со некои личности и ја создава нашата историја. Над лентата на времето наставникот залепува лента со зборот „историја“.

Потоа по хронолошки ред се враќа во минатото. Наставникот и учениците разговараат за ликовите и настаните поврзани со нив. Наставникот ги лепи сликите од личностите под лентата на времето.

ЕВАЛВАТИВНИ АКТИВНОСТИ

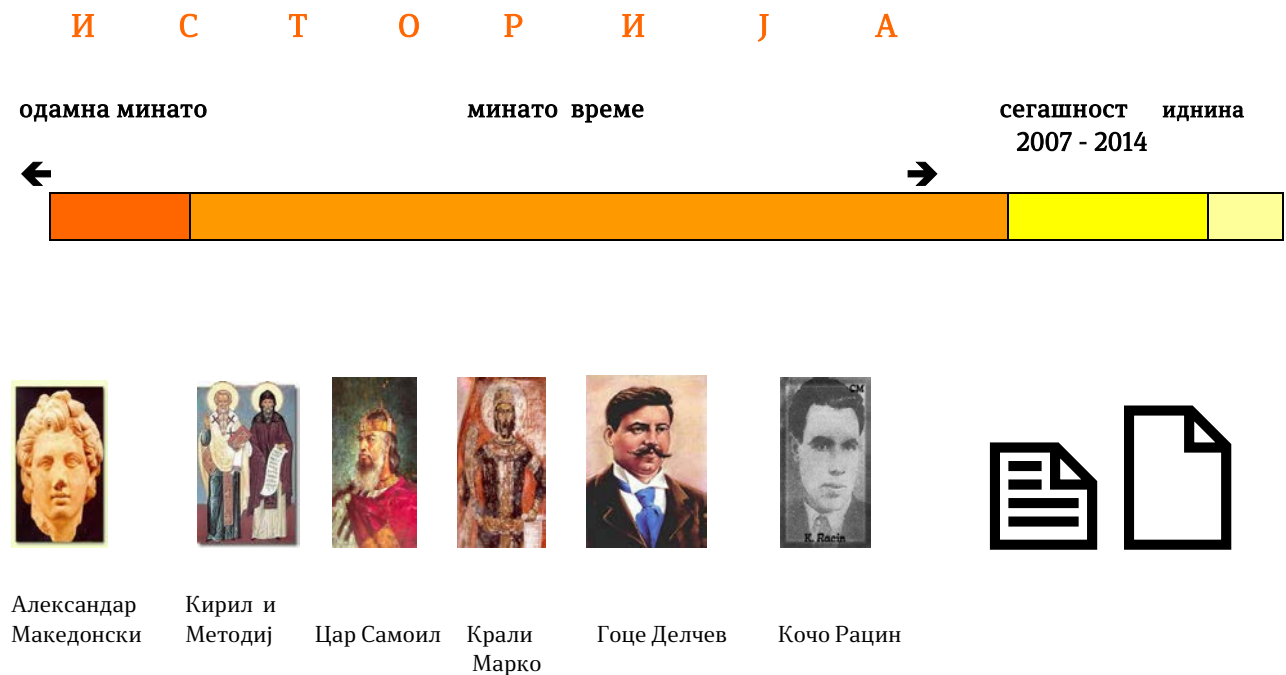
Откако лентата на времето е изработена, наставникот и учениците повторно ја разгледуваат и ги воочуваат ликовите и настаните поврзани со нив по редоследот на случувањата. Се нагласува дека настаните со Александар Македонски се од далечното минато. Во далечното минато имало многу настани и ликови и историчарите нив ги проучуваат.

Показатели на постигањата

Ученикот/ученичката знае поважните историски случувања во својата татковина.

Прилог:

ЛЕНТА НА ВРЕМЕТО

ТЕМА: МОЈОТ РОДЕН КРАЈ

Пример број 9: Убавините на мојата општина и мојата татковина

Цели: ученикот/ученичката да ги запознава природните богатства на својата општина и татковината.

Средства: разгледници со природни убавини и богатства од родниот крај и татковината. Програма за комбинирање на информации „Стрипови“ од софтверот „ToolKid“ географска карта на Република Македонија.

Поими: природни богатства.

Место на реализација: училишница.

Тек на активноста

ВОВЕДНИ АКТИВНОСТИ

Наставникот ја покажува географската карта на Република Македонија и ги прашува учениците по што ја препознаваат картата на својата татковина. Се поставуваат прашања на учениците каде се наоѓа нивното место на живеење (село, град) нивната општина. Учениците покажуваат доколку знаат, а ако не тоа го покажува наставникот. Се води разговор за тоа кои природни убавини се наоѓаат во околината, т.е. во општината и пошироко. Кои природни убавини ги има во Македонија?

Наставникот им кажува на учениците дека треба да изработат албум од 3 страници на тема: „Убавините на родниот крај“.

Наставникот ги потсетува учениците за работата во програмата за комбинирање на информации „Стрипови“, ги потсетува за тоа како се управува со алатките за вметнување на текст, ликови и др. Потоа им ги поделува работните листови.

УЧЕЧКО - ПОУЧУВАЧКИ АКТИВНОСТИ

Учениците работат во парови на задачите од работниот лист. Наставникот ги следи активностите на учениците, а по потреба, им помага, ги насочува и ги корегира.

Изработениот албум на тема: „Убавините на родниот крај“ учениците го зачувуваат (со кликување на дискетата се отвора дијалог - прозорец во кој се внесува името на изработениот труд, албум).

ЕВАЛВАТИВНИ АКТИВНОСТИ

Учениците ги вртат страниците на изработениот албум и ги разгледуваат картите и податоците внесени за некои од природните богатства и убавини на својот роден крај и татковината.

Показатели на постигањата

Ученикот/ученичката набројува и опишува неколку природни богатства на својот роден крај, општината и татковината Република Македонија.

Забелешка:

Доколку во училиштето нема можност да се реализира активната на компјутер, може да се направи работен лист со неми карти на Република Македонија и барања за внесување на позначајни места од својот роден крај и татковината.

Работен лист: Направете албум од 3 страни: „Убавините на родниот крај“.

Програмата за комбинирање на информации „Стрипови“.

Од програмата за образовни игри „Мапи“ снимете ја картата (мапата) на Република Македонија

Отворете ја програмата за комбинирање на информации „Стрипови“.

1. На првата страница внесете ја сликата за мапата на Република Македонија.

А) Напишете го името на вашата општина (град, село)

Б) Името на реката, планината во близина на местото на живеење.

2. На втората страница внесете ја сликата за мапата на Република Македонија.

А) Напишете го името на Шар Планина.

Б) Напишете го името на нашата најголема река.

3. На третата страница внесете ја сликата за мапата на Република Македонија.

Прочитајте ги внимателно речениците. Потоа од галеријата на ликови (пеперутка) изберете соодветна слика за да ги прикажете природните богатства и убавини во Република Македонија:

А) Во Охридското Езеро живее познатата риба **пастрмка**.

Б) Шар Планина е богата со **листопадни и зимзелени дрвја**.

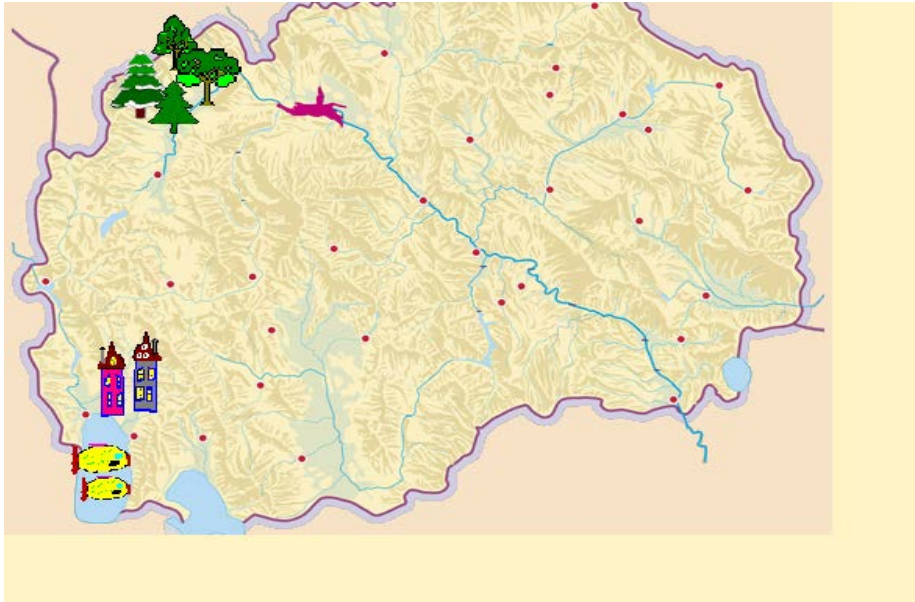
В) Во Охрид има многу **стари градби**, како и **споменици** од минатото.

Страница 1

Страница 2

ТЕМА: МОЈОТ РОДЕН КРАЈ

Пример број 10: Мојата општина

Цели: ученикот/ученичката да ја именува општината, да ги запознава поважните институции во неа и да се запознае дека со секоја општина раководи градоначалник.

Средства: торбичка, листа со поими.

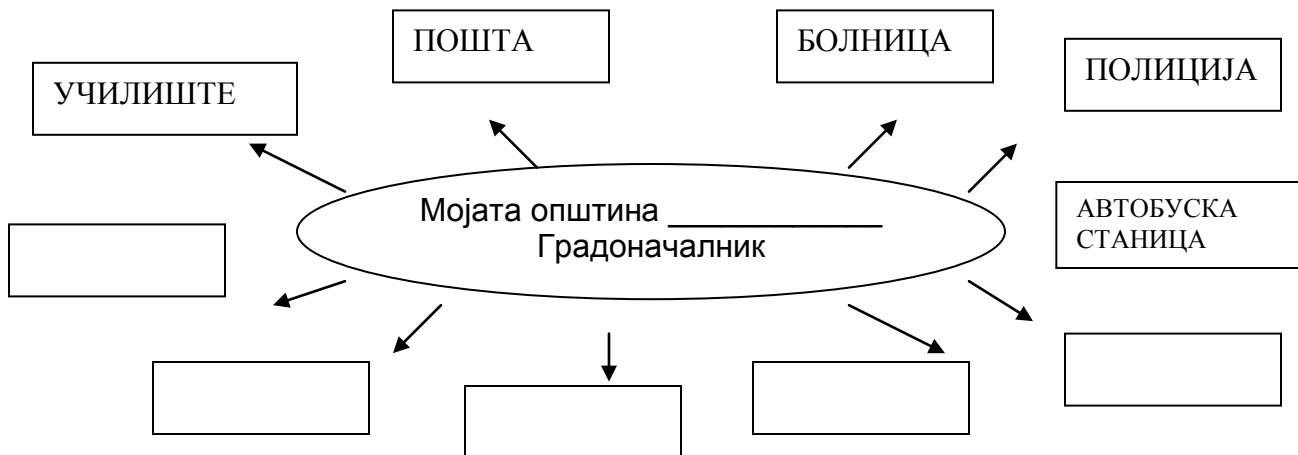
Поими: општина, градоначалник.

Место на реализација: училница.

Тек на активноста

ВОВЕДНИ АКТИВНОСТИ

Игра: „Вошебното торбиче“. Учениците извлекуваат картички на кои се испишани поими. Со нивно откривање тие доаѓаат до поимот *ОПШТИНА* и човекот кој раководи со неа. Поимот се запишува на плакатна хартија /хамер, а околу него учениците ги подредуваат и лепат поимите.

УЧЕЧКО-ПОУЧУВАЧКИ АКТИВНОСТИ

На градоначалникот во посета му дошле гости од соседната општина. Тој сака да ги угости и да им ја претстави општината во најдобро светло. Што треба да направи? Што ќе им покаже на гостите, што има во нашиот град/општина? Што би ги интересирало гостите? Што вие би сакале да видите кога одите во посета на некоја општина/град? Ајде да му помогнеме на градоначалникот.

Учениците се делат во групи.

Првата група ги избира и набројува најзначајните културно-историски објекти во општината.

Втората група ги избира природните убавини и реткости во општината.

Третата група ги избира најзначајните културни настани во општината.

Четвртата група: ги избира најдобрите ресторани, продавници, слаткарници во општината.

Секој во групата размислува, споделува со другите во групата, се договара и пишува, црта и креира страница која ќе се најде на заедничката брошура која ќе му ја достават на градоначалникот.

ЕВАЛВАТИВНИ АКТИВНОСТИ

Секоја група избира свој претставник кој го презентира сработеното пред другите ученици. Учениците ги собираат нивните изработки, ги спојуваат и со помош на наставникот прават брошура која учениците ќе му ја достават на градоначалникот на договорената средба со него.

Показатели на постигањата

Ученикот/ученичката ја именува својата општина, набројува поважни институции во неа и знае дека со секоја општина раководи градоначалник.

ТЕМА: СООБРАЌАЈ

Пример број 11: Видови сообраќај

Цели: ученикот/ученичката да се запознае со видовите сообраќај, сличностите и разликите меѓу нив.

Средства: слики, работен лист.

Поими: воден сообраќај, воздушен сообраќај, сувоземен сообраќај, возач, машиновозач, пилот, морнар, капетан.

Место на реализација: училница.

Претходни активности: учениците носат сликички со сообраќајни средства.

Тек на активноста

ВОВЕДНИ АКТИВНОСТИ

Со учениците се води разговор за тоа, каде патувале, со што имаат патувано и со што најмногу би сакале да патуваат.

УЧЕЧКО - ПОУЧУВАЧКИ АКТИВНОСТИ

Наставникот им ги чита на учениците првите две строфи од песната „Ајде да патуваме“. Потоа се води разговор за воздушниот сообраќај. Се препознаваат и се именуваат сообраќајните средства од сликите поставени на масичките на учениците. Се разговара за тоа каде се патува со овие сообраќајните средства, кој управува со нив, кој се грижи за удобноста при патувањето на патниците. Потоа се читаат наредните две строфи и, исто така, се разговара за сувоземниот сообраќај, при што се прави разлика помеѓу патен и железнички сообраќај, возач и машиновозач. Потоа со наредните стихови се најавува „патувањето“ со воден сообраќај. Се именуваат и се разликуваат сообраќајните средства од водениот сообраќај и се зборува за тоа дека со бродот управува капетан.

ЕВАЛВАТИВНИ АКТИВНОСТИ

Наставникот им поделува на учениците работен лист за индивидуална работа. Активноста на учениците во работните ливчиња.

Показатели на постигањата

Ученикот/ученичката може да ги именува и разликува сообраќајните средства и професиите на луѓето кои управуваат со нив.

Прилог: Работен лист број 2

Прилог: Песната „Ајде да Патуваме“

1.	Ајде да патуваме
секаде да шетаеме
по свездени патеки
низ небо да летаеме.	Има брзи авиони
како птици в лет,
со нив ќе патуваме
низ целиот свет.
2.	А пак кога потоа
од небо ќе слеземе
во убави автомобили
ние ќе влеземе.	Со автобус можеме
секаде да кружине,
низ земјава наша
весело да дружине.
3.	Ајде да патуваме
и со брод да пловиме
на Охридско Езеро
рипчиња да ловиме.	А потоа назад
патот ќе го фатиме
со прекрасни спомени
дома ќе се вратиме.

Наум Попески

ТЕМА: СООБРАЌАЈ Пример број 12: Сообраќај

Цели: ученикот/ученичката да ги проверат стекнатите знаења за сообраќајот.

Средства: работен лист број 3, за проверка на знаењата.

Тип на час: проверување на знаењето.

Место на реализација: училница.

Тек на активноста

ВОВЕДНИ АКТИВНОСТИ

Наставникот ги запознава учениците со целта на часот и притоа им дава кратко упатство за нивната индивидуална работа во работниот лист.

УЧЕНИЧКО - ПОУЧУВАЧКИ АКТИВНОСТИ

Учениците се активирани на барањата во работниот лист, а наставникот ја следи нивната работа.

ЕВАЛВАТИВНИ АКТИВНОСТИ

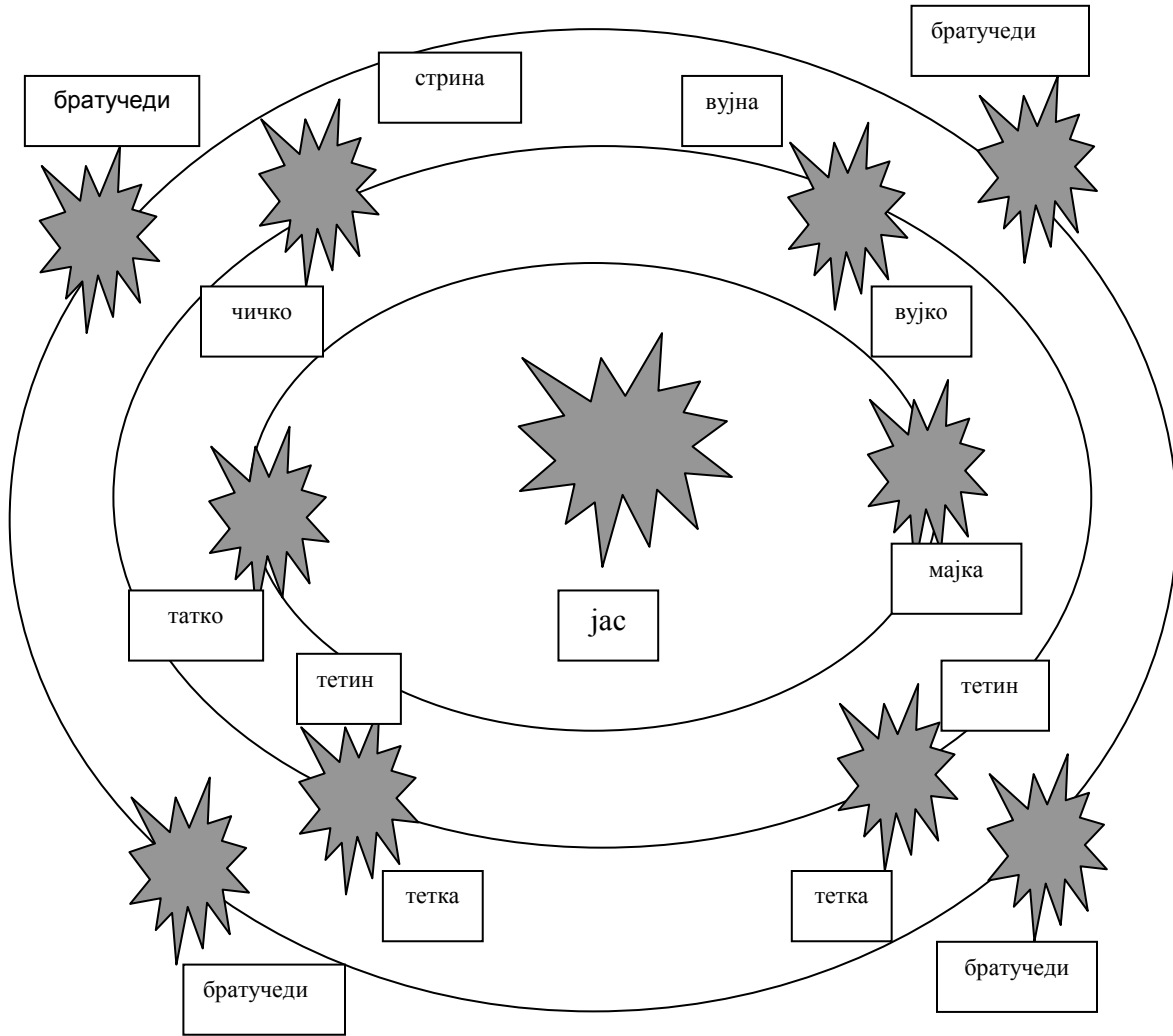
Учениците ги привршуваат активностите и ги доставуваат работните листови до наставникот.

Показатели на постигањата

Одговорите на учениците во работниот лист за проверување на знаењето.

ПРИЛОЗИ

Работен лист бр. 1: Напиши ги во облачињата имињата на твоите најблиски
роднини по мајка и по татко

Работен лист бр. 2

Име на ученикот: _____

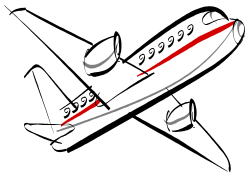
Датум: _____

На линијата под сликата напиши го името на сообраќајното средство и на управувачот на сообраќајното средство. Препознај и некои други вработени во сообраќајот.

ВИДОВИ СООБРАЌАЈ

ВОЗДУШЕН СООБРАЌАЈ

сообраќајни средства

управувач на сообраќајното средство и некои од вработените

СУВОЗЕМЕН СООБРАЌАЈ

патен сообраќај

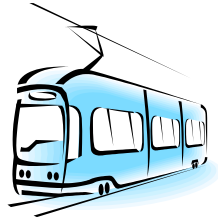

железнички сообраќај

ВОДЕН СООБРАЌАЈ

Ако ти треба помош: (воз, возач, авион, кајче, автобус, машиновозач, пилот, електричен воз, брод, хеликоптер, камион, морнар, капетан, едрилица, локомотива, автомобил, глiser, балон, стујардеса).

Работен лист бр. 3

Проверување на знаењето по Општество во III одделение

Име и презиме _____

датум: _____

ТЕМА: СООБРАЌАЈ

Прашања:

1. Кои се учесниците во сообраќајот? -----
-----.
2. Која е улогата на коловозот во сообраќајот? -----

-----.
3. Доколку нема тротоар, од која страна на патот се движат пешаците? -----
-----.
4. Каков знак е семафорот и за што им служи на пешаците?

-----.
5. Кои видови на сувоземен сообраќај постојат? -----
-----.

Дополни:

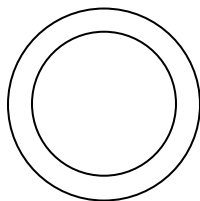
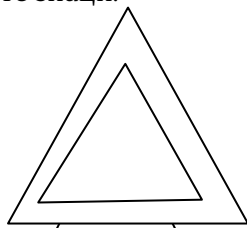
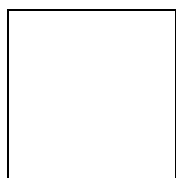
6. Именувај ги сообраќајните средства на линијата под сликата:

7. Со управува _____ а,со _____.

8. Запиши го соодветниот број под знакот: 1, 2 или 3, а потоа обој го и доцртај ги сообраќајните знаци.

- 1. Деца на патот
- 2. Забрана на сообраќај за пешаци
- 3. Болница

9. Каква грешка прави пешакот на сликата при преминувањето на необележан премин? (слика1)

10. Што се случува на сликата број 2?

Оцена за постигањата на ученикот:

Наставник:-----

Литература

1. Адамческа, С., (1996), Активна настава, Легис: Скопје
2. Матиќ, Р., (1990), Игре и активности деца, Нова просвета, Београд
3. Дончовска, Д. (1988), Методика по запознавање на природната и општествената средина, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ - Скопје
4. Lekić, D. (1991) Metodika razredne nastave, Нова просвета, Београд,
5. Петров, Н. (1987) - Детето во природата и околината, Детска радост, Скопје
6. Каменов, Е., Петров, Н. (1986), Методика на воспитно-образовна работа со деца од предучилишна возраст, Просветно дело, Скопје
7. Чекор по чекор (2007) Унапредување на наставата по математика и запознавање на околината од I до III одделение – Материјали за обука
8. Diklić, D., Bradić, D., (1980), Upoznavanje predškolske dece sa okolinom i praktikum upoznavanje prirode, PEV, Beograd
9. Нацева, Б. Мицковска, Г. Поповски, К. (2001), Описно оценување на постигањата на учениците од I, II и III одд. на основното училиште, БРО – Скопје
10. Група автори, (2000) Описно оценување, ПЗМ – Скопје
11. Арнаудова, В. Нацева, Б. Радевска, Ј. Дамчевска-Илиевска, В. (2000) Приоди кон визуелно размислување, БРО, Скопје
12. Богнар, Л., Матијевиќ, М. (2002), Дидактика, Школска књига, Загреб
13. Де Зан, И. (2005), Методика наставе природе и друштва, Школска књига, Загреб
14. Група автори, (2000), Описно оценување, ПЗМ, Скопје
15. Камчевска, Б. (2006), Развој на програми и стратегии за автоиндивидуализација на децата, Графо Б/С, Скопје
16. М. В. Кларин (1995), „Педагошка технологија во наставниот процес“, Скопје
17. Мицковска, Г. „Аналитичко оценување на ученичките проекти“ Образовни рефлексии, Скопје
18. Колонцовски, Б. (2001), „Детето истражувач на природата“, Битола
19. Наставна програма по *општество*, за I, II и III одделение, (2014), БРО, Скопје